

2022

ARCHEOLOGIENOTA Aquafin project 23482b te Sint-Pieters-Leeuw (Vlaams-Brabant)

ADEDE Archeologisch Rapport 845

CEDRIC VAN HUFFEL
MICHIEL LOVENIERS
STIJN VAN LANCKER

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 845

Archeologienota Aquafin project
23482b te Sint-Pieters-Leeuw
(Vlaams-Brabant).

MICHIEL LOVENIERS

CEDRIC VAN HUFFEL

STIJN VAN LANCKER

Colofon

Uitgever	ADEDE bv
Jaar van uitgave	2022
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bv. ADEDE bv is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

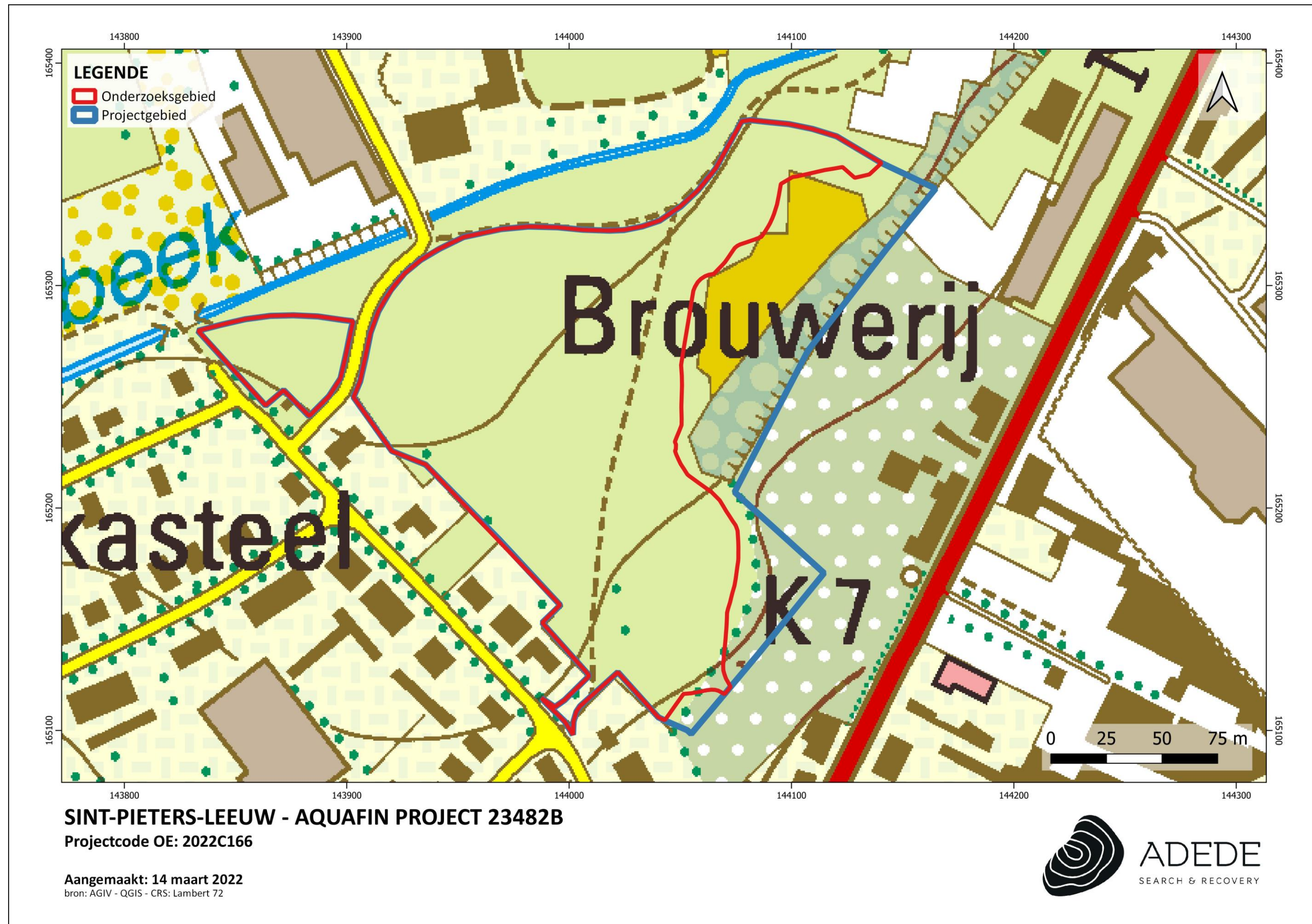
Inhoudsopgave

2.1	Archeologische voorkennis	- 8 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 8 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 8 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 9 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 9 -
2.6	Randvoorwaarden	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 11 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 20 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 23 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 23 -
3.2.2	Quartair geologisch	- 23 -
3.2.3	Bodem	- 24 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 31 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 31 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 32 -
3.3.3	Luchtfoto's.....	- 39 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 43 -
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek binnen het projectgebied	- 43 -
3.4.2	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving.....	- 45 -
3.4.3	CAI Indicatoren	- 45 -
5.1	Archeologienota's.....	- 53 -
5.2	Centrale Archeologische Inventaris.....	- 53 -
5.3	Websites	- 54 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2022C166
Site	Wilderspark te Sint-Pieters-Leeuw
Projectsigle ADEDE	SPL-AQU
Ligging	Het Wilderspark is gelegen tussen de Klein-Bijgaardenstraat, Wilderskasteellaan en de Bergensesteenweg te Sint-Pieters-Leeuw
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerken	Aanleg van 4 bufferbekkens, alsook een integrale parkaanleg
Uitvoerder	ADEDE bv
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	David Janssens OE/ERK/Archeoloog/2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bv
Bibliografische referentie	Loveniers M., Van Huffel C., Van Lancker S., 2022, Archeologienota Aquafin project 23482b te Sint-Pieters-Leeuw (Vlaams-Brabant), ADEDE Archeologisch Rapport 842, Gent.
Grootte projectgebied	27.200m ²
Periode uitvoering	Maart 2022
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	Zie plan p.12/ Mogelijke verstoorde zones: bebouwing en verharding

SINT-PIETERS-LEEUV - AQUAFIN PROJECT 23482B

Projectcode OE: 2022C166

Aangemaakt: 14 maart 2022

bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Een deel van het onderzoeksgebied was recent nog het onderwerp van zowel een bureaustudie (2020K264), een landschappelijk booronderzoek (20201F274) en een proefsleuvenonderzoek (2021K300). Ook in de omgeving van het projectgebied werd archeologisch onderzoek uitgevoerd. Deze onderzoeken worden toegelicht onder hoofdstuk 3.4.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handeling OF verkaveling waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied is gelegen tussen de Klein-Bijgaardenstraat, Wilderskasteellaan en de Bergensesteenweg te Sint-Pieters-Leeuw. Het is verder gelegen ten zuiden van de Zuunbeek. Het kan opgedeeld worden in twee delen, waarbij beide delen gescheiden worden van elkaar door de Klein-Bijgaardenstraat. Het westelijke deel is echter maar een klein deel van het totale gebied. De huidige situatie van het terrein is braakliggend. Er zijn geen gebouwen aanwezig of recent aanwezig geweest en bijna het hele gebied is momenteel slechts begroeid met gras. Enkel aan de oostelijke zijde is het perceel begroeid met een houtkant die ongeveer een vijfde van het oostelijke deel beslaat.

2.5 Beschrijving geplande werken

De beoogde werken voorzien in de aanleg van een park, het Wilderspark genaamd, waarbij centraal in het oostelijke deel vier bufferbekkens aangelegd zullen worden. De bestaande houtkant aan de oostelijke zijde zal behouden worden en hier zullen verder geen werken uitgevoerd worden. Het westelijke deel zal bestaan uit een nieuwe houtkant, evenals de westelijke zijde van het oostelijke deel. Rondom de bekkens komt een integrale parkaanleg met wandelpaden, grasland, bloemenperken en oeverbeplanting. Eén bufferbekken wordt overbrugd door een vlonderbrug; even ten noorden van deze brug komen stapstenen van west naar oost door het bufferbekken. De wandelpaden worden voorzien van een half-verharding en zullen verlicht worden. In het zuiden zal het projectgebied op enkele plaatsen het niveau verhoogd worden voor de aanleg van grasheuvels. Ter afwerking worden zit-, speel- en eetmogelijkheden voorzien.

De vier bekkens zullen deel uitmaken van een opwaartse bufferbekken dat gevoed zal worden met RWA-water komende van het N6-project. Afwaarts zal het buffersysteem via een overstort aansluiten op de waterloop van cat. 1 Zuun. De aanleg van de bekkens worden voorzien in uitgraving met enkele lokale ophogingen ter hoogte van de taluds. Tussen elk bekken wordt een betonnen overstortmuur voorzien zodoende de nodige infiltratie/buffering te bekomen (cascade-effect). De impact van de bekkens in de bodem verschilt per bekken. Bekkens 1 en 4 kennen een grotere impact, met een diepte respectievelijk tussen ca. 35cm en 1m05, en tussen ca. 1m80 en 2m50. Bij bekkens 2 en 3 zal de uitgraving in de bodem beperkt blijven met een impact van ca. 20 cm bij bekken 2 en ca. 40 tot 75cm bij bekken 3. De bekkens zullen van elkaar gescheiden worden door telkens een overstort die zal bestaan uit een horizontale fundering in beton waarop een betonnen muur komt te staan als scheiding tussen de bekkens. De verstoring die deze fundering zal creëren bedraagt gemiddeld tussen 85cm en 1m75, afhankelijk per overstort.

De top van de grasheuvels ten westen van de bufferbekkens liggen 2 meter, 1,5 meter en 1,5 meter boven het maaiveld. De grond die hiervoor gebruikt wordt, is afkomstig uit de plaats waar de bufferbekkens komen.

Er worden ook nieuwe paden aangelegd in het park. Het reeds bestaande pad ten noorden van het projectgebied dat de Klein-Bijgaardenstraat verbindt met de Sportlaan zal een nieuwe verharding - een halfverharding van het type Komex- krijgen. Ook de andere paden in het park krijgen dezelfde verharding. De breedte van deze paden varieert van 1,6m tot 3m. De aanleg ervan vereist eerst een afgraving van ca. 10 cm en nadien het aandrukken met een trilplaat. Naast deze wandelpaden worden enkele zitbanken geplaatst. Ook dit vereist een verankering in de bodem waardoor deze zal beschadigd worden.

Voor zowel de aanleg van de paden als van de bufferbekkens en de grasheuvels, is er door het gebruik van zware machines een zeker risico op bodemverdichting (compactatie).

De aanleg van het park omvat ook de creatie van enkele nieuwe groenzones. Zo worden er in de hoek tussen de Zuunbeeklaan en de Klein-Bijgaardenstraat een houtkant met drie bomen (een wintereik, een ruwe berk en een winterlinde) geplant.

Ook de groenzone in het westen van het projectgebied, parallel met de Wilderkasteellaan wordt een houtkant met een tiental bomen. Ook hier werd voor inheemse loofbomen gekozen.

Tussen deze groenzone en de bufferbekkens komt grasland met daarop enkele bomen en een pad. Aan weerszijden van de bufferbekkens wisselen bloemenweides en oeverbeplanting elkaar af.

Ten oosten van de bufferbekkens komt een bomenweide met zo'n 13 bomen (waarvan er al enkele staan). De bestaande houtkant in het oosten van het projectgebied wordt voor een stuk uitgebreid en zowel in het bestaande als het nieuwe deel ervan komen speelelementen gemaakt uit boomstammen.

Al deze ingrepen zullen ongetwijfeld een verstorend effect hebben op het eventueel aanwezige bodemarchief: Zowel de aanplant van bomen, het afgraven van de bodem voor de bufferbekkens, de ophoging van de bodem voor de grasheuvels als de aanleg van de wandelpaden en zitbanken verstoren de bodem tot op zekere hoogte.

2.6 Randvoorwaarden

Ten tijde van het bureauonderzoek werd het projectgebied nog gebruikt als recreatieruimte van de stad Sint-Pieters-leeuw, bijgevolg kon verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem pas gebeuren nadat het onderzoeksterrein vrij werd gemaakt en diende zodus te gebeuren in uitgesteld traject.

2.7 Werkwijze

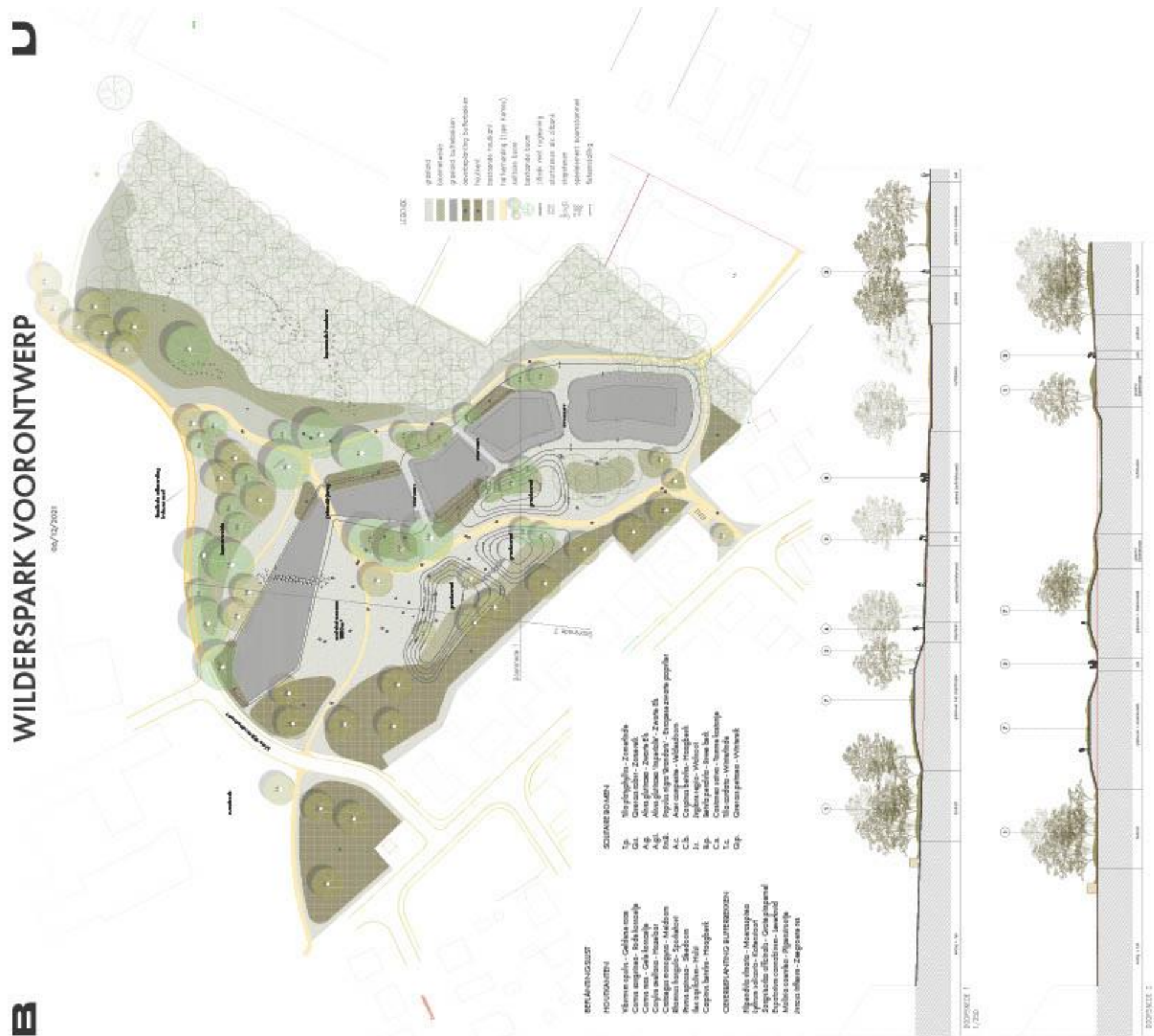
Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

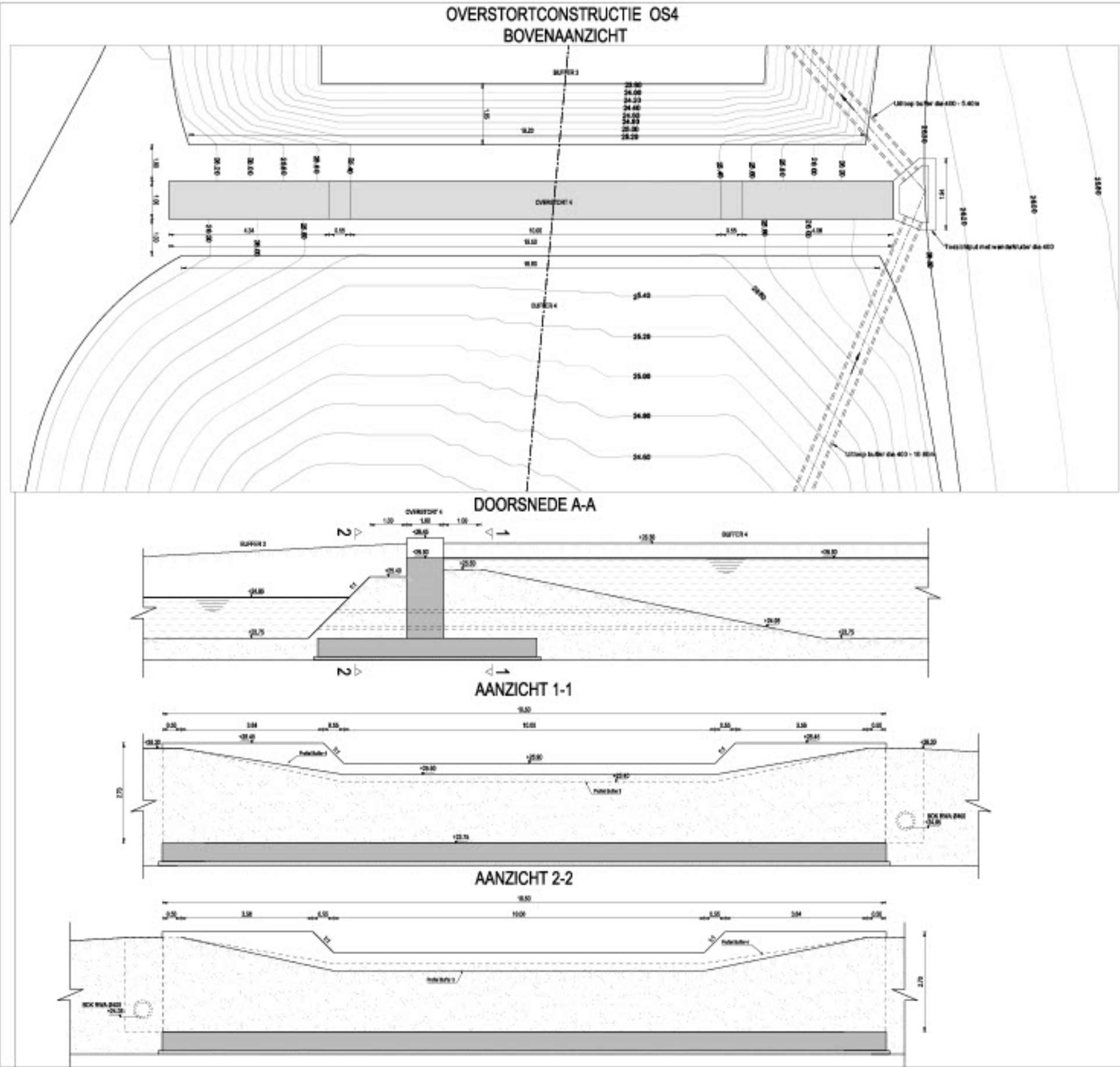
Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
  - Inplantingsplan huidige toestand
  - Inplantingsplan geplande toestand
  - Doorsnede bestaande toestand
  - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
  - Topografische kaart
  - Orthofoto
  - Kadasterkaart
  - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
  - Tertiair geologische kaart
  - Quartair geologische kaart
  - Bodemtypekaart
  - Potentiële bodemerosiekaart
  - Erosiegevoeligheidskaart

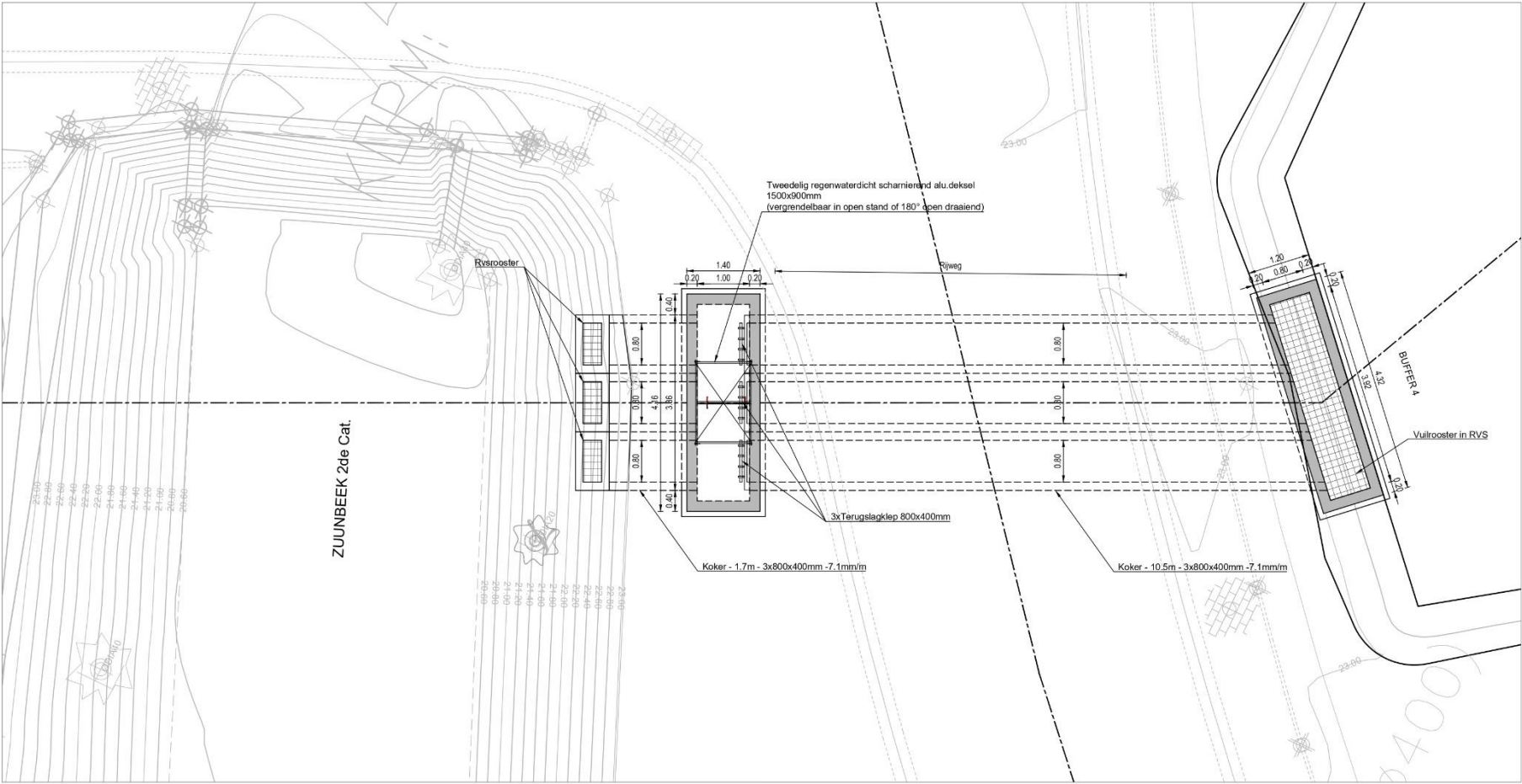
- Bodemgebruiksbestand
- Gewestplan
- Historische situering:
  - Kaart van Villaret, 1745-1748
  - Kaart van Ferraris, 1777
  - Atlas der Buurtwegen, 1840
  - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
  - Kaart van Popp, 1842-1879
  - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
  - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
  - Inventaris Onroerend Erfgoed

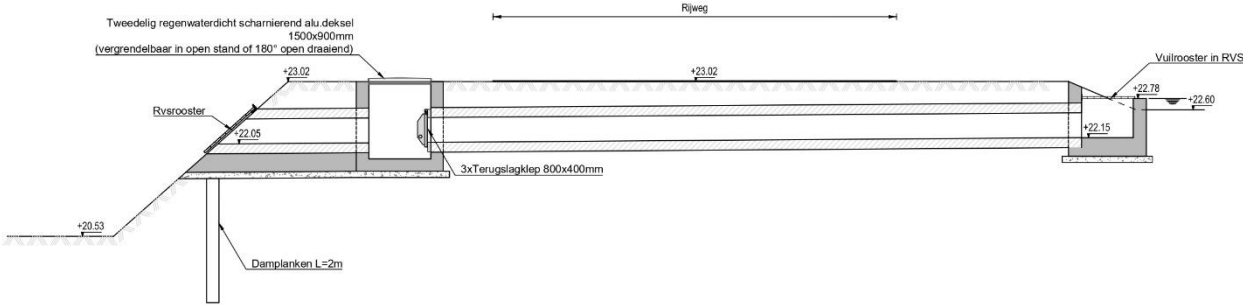

GRONDPLAN

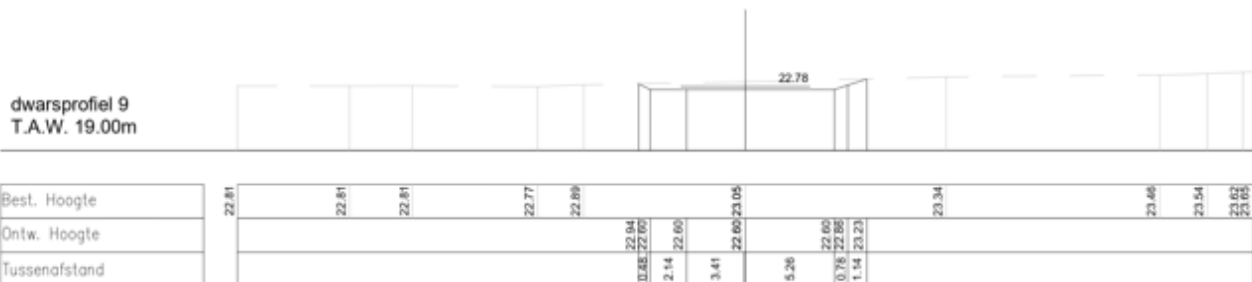
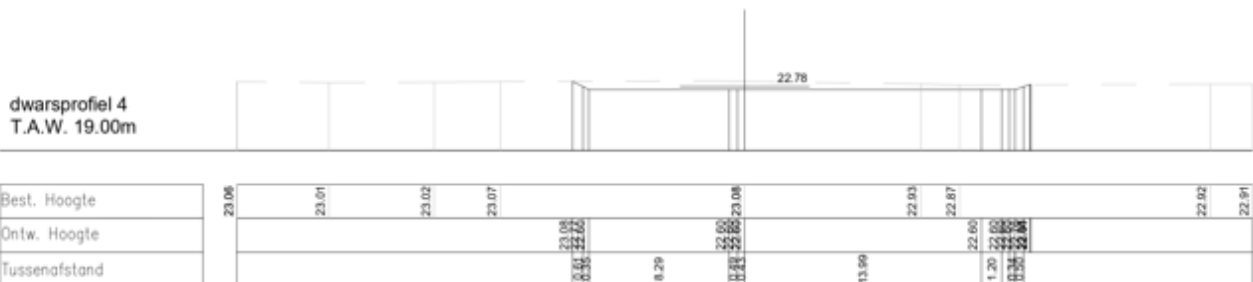
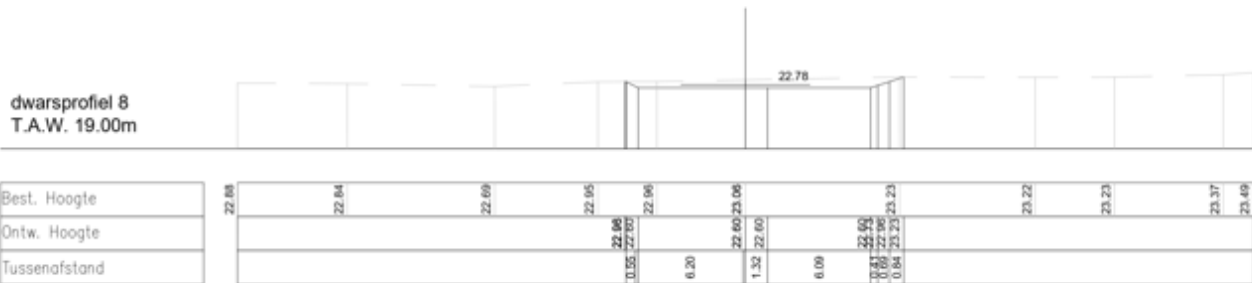
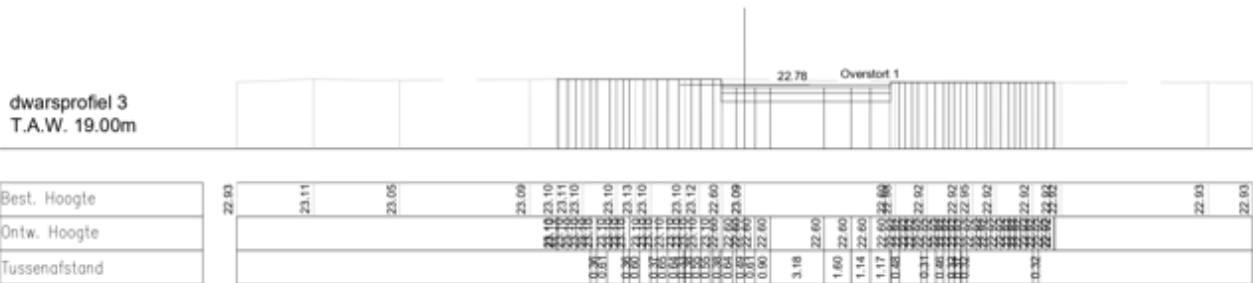
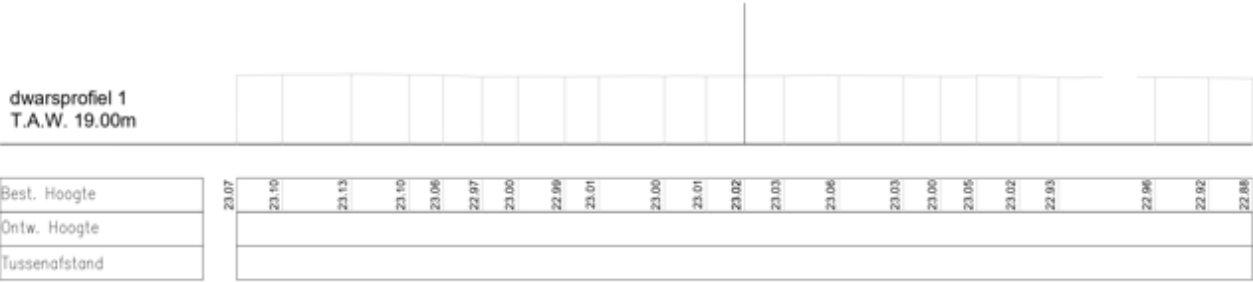

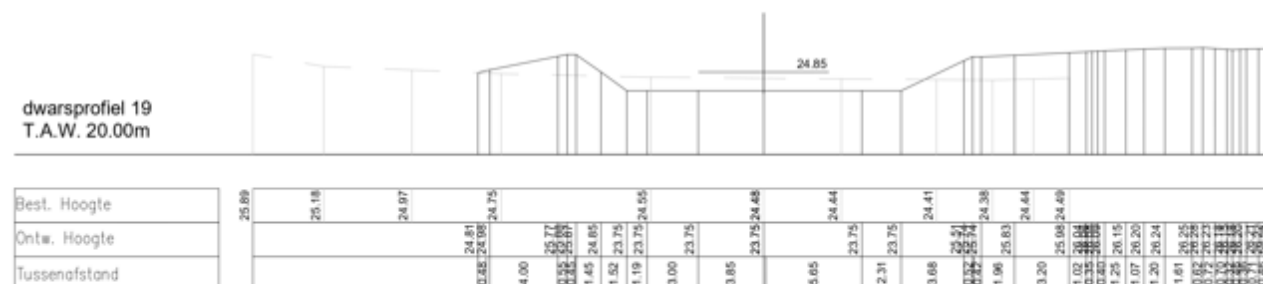
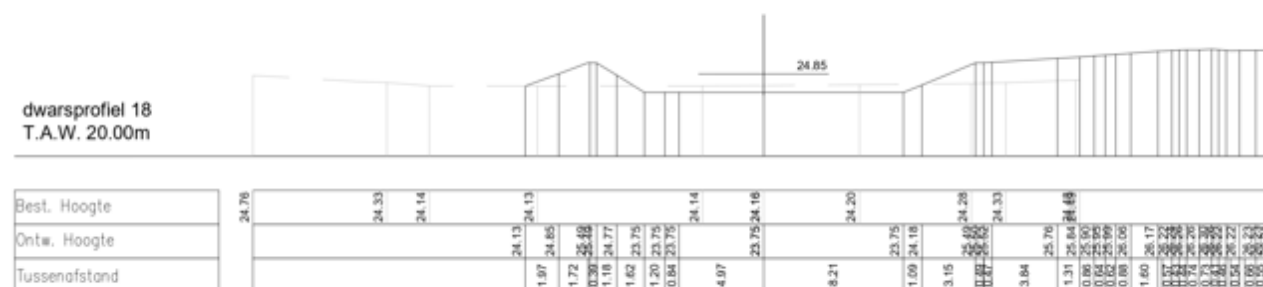
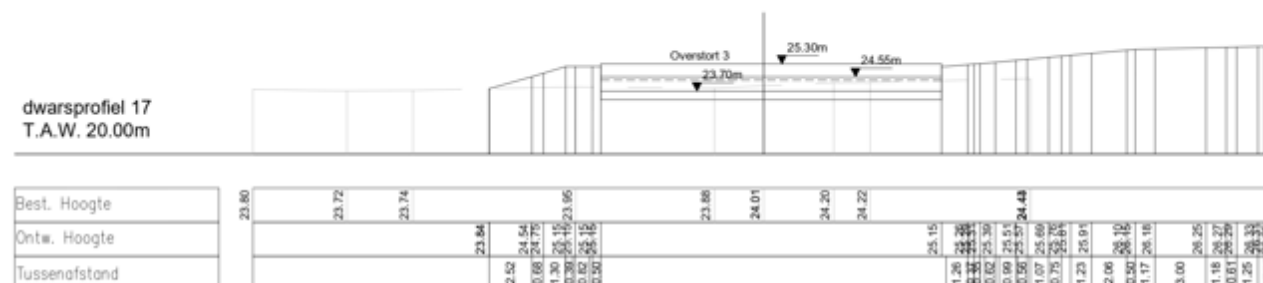
VERTIKALE DOORSNEDE AA

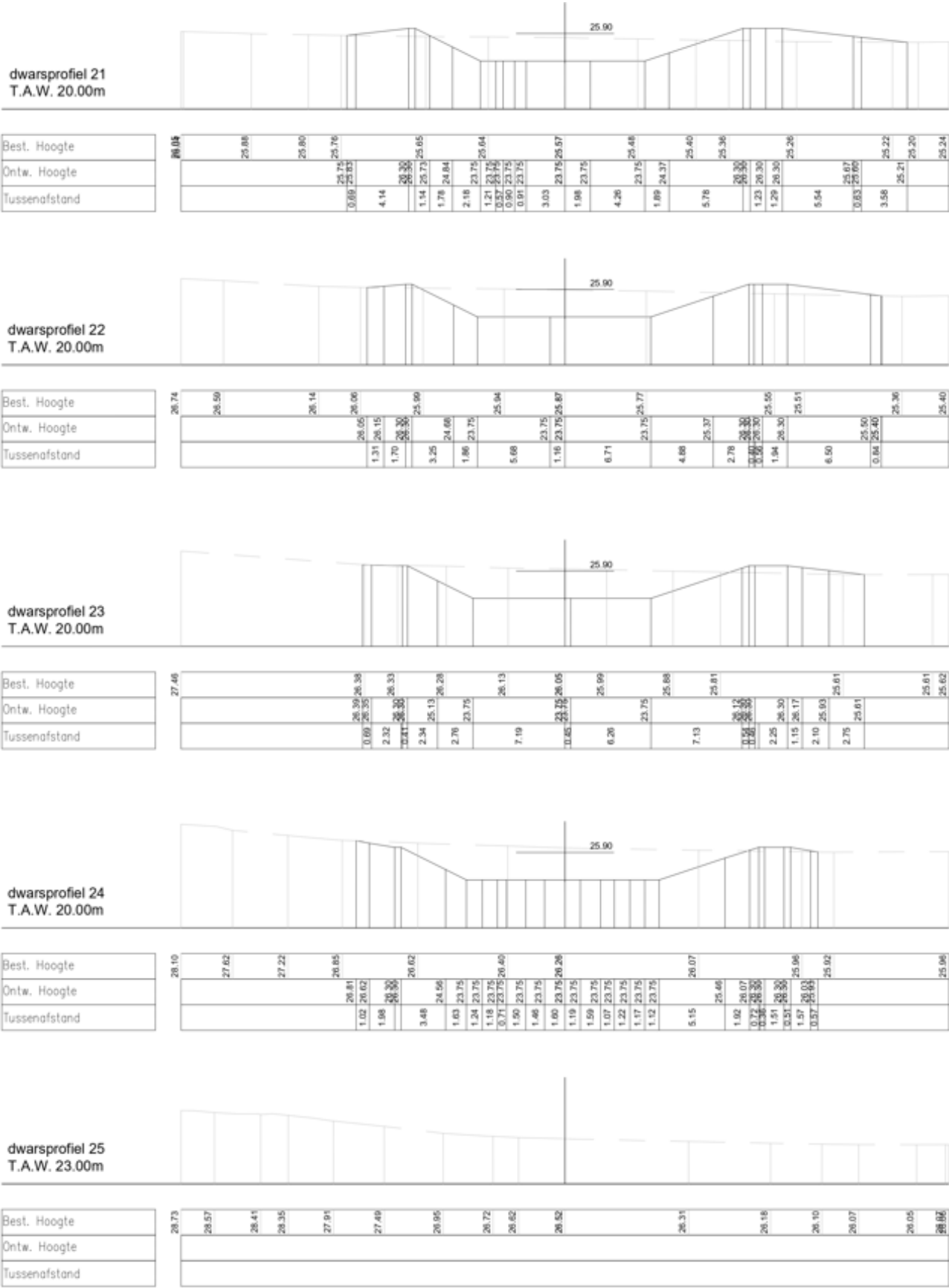
LEGENDE

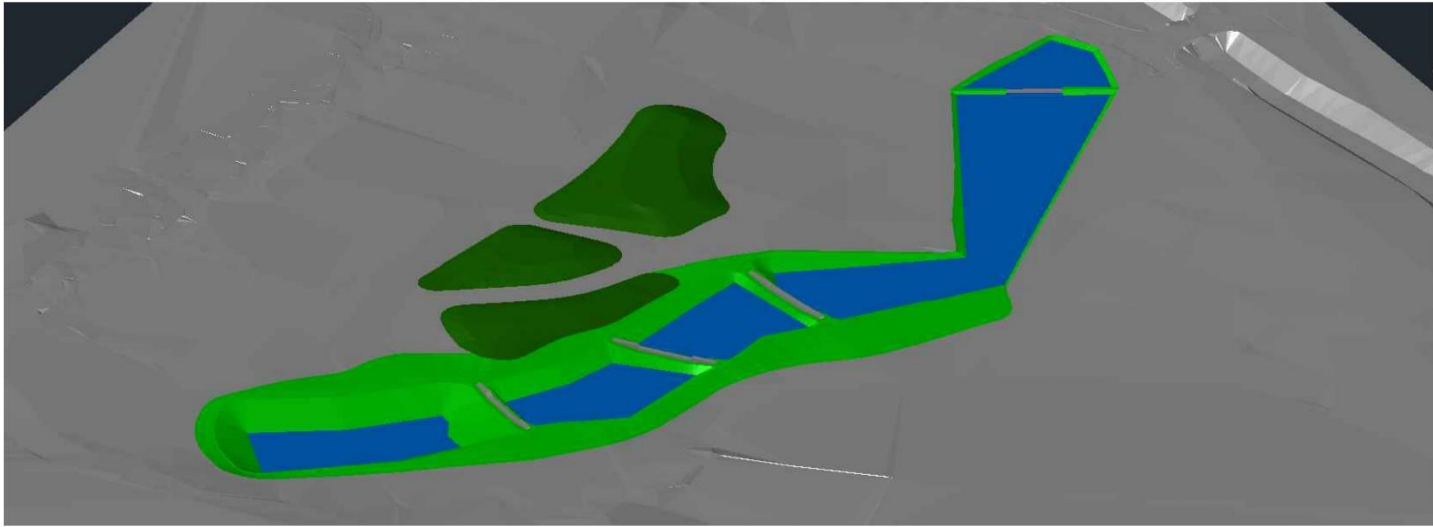
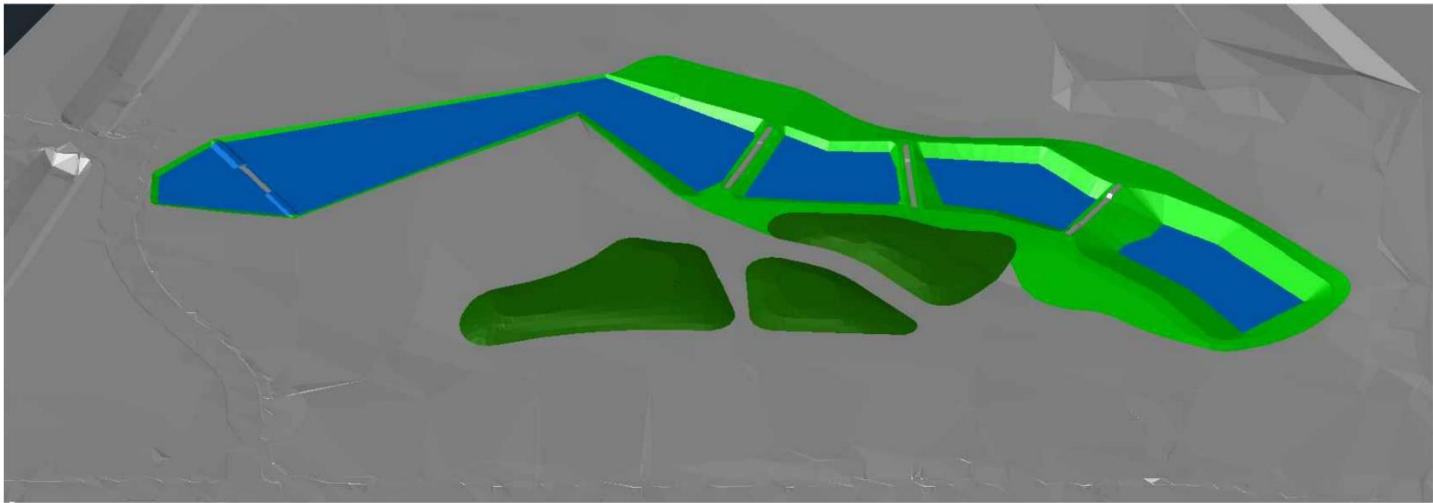

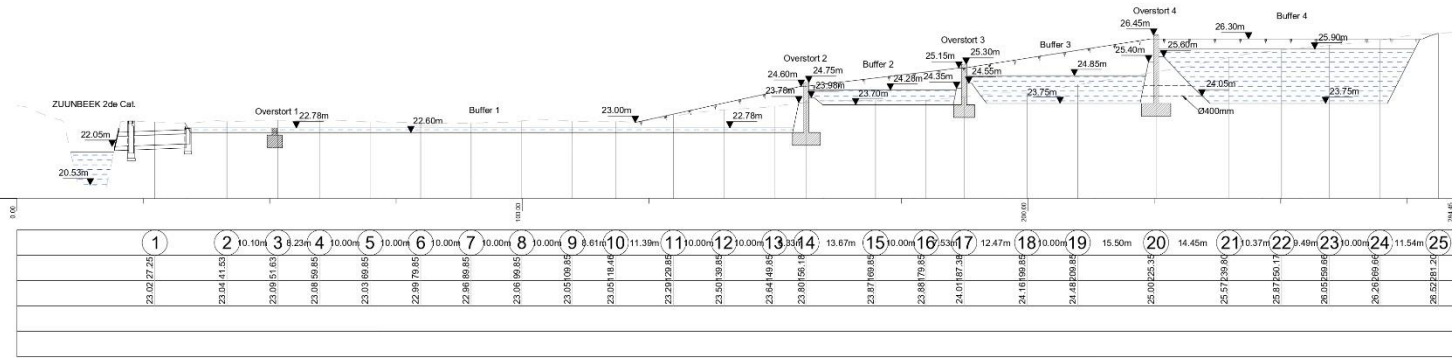

Lengteprofiel

T.A.W. 20.00m

Buffer

Profielnummer
Cumulafstand
Bestaand maaiveld
Ontworpen hoogte
Hellingen

3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

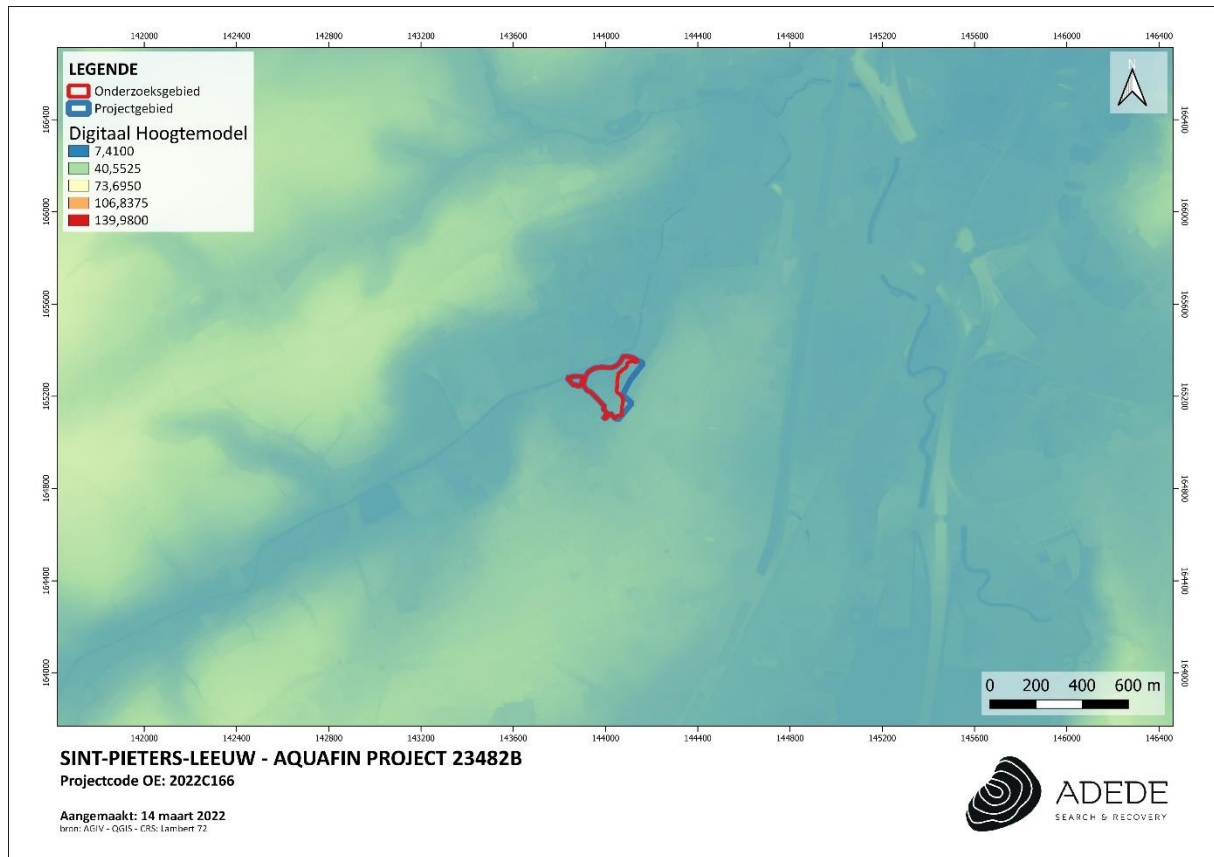
Het onderzoeksgebied ligt nabij Negenmanneke, tussen de deelgemeente Ruisbroek ten zuidoosten en Klein Bijgaarden ten noorden, genoemd naar de gelijknamige priorij die hier ooit lag (zie verder). Het centrum van Sint-Pieters-Leeuw zelf ligt op een drietal km ten zuidwesten van het plangebied. Het terrein wordt afgebakend door de Klein-Bijgaardenstraat in het noorden, de Wilderkasteellaan in het westen en de Bergensesteenweg in het Zuiden.

De volledige oppervlakte van het perceel percelen het projectgebied bedraagt 27.200 m².

Het projectgebied bevindt zich binnen het stroomgebied van de Zenne, die op ca. 3 km ten oosten van het projectgebied in noordelijke richting stroomt. Hydrografisch behoort het onderzoeksgebied tot het Dijlebekken. In het westen vormt de Zuunbeek de grens van het perceel. Verder naar het westen loopt ook de Oude Zuun. Meer naar het noorden stromen de Beek en de Vogel(en)zangbeek, die ten noordoosten van het plangebied in de Zenne uitmonden. Alle aanwezige waterlopen rondom het projectgebied behoren toe aan dit stroomgebied. De Zenne zelf loopt, net als de Lotbeek, de Oude Gracht en het Kanaal naar Charleroi, ten oosten van het onderzoeksgebied.

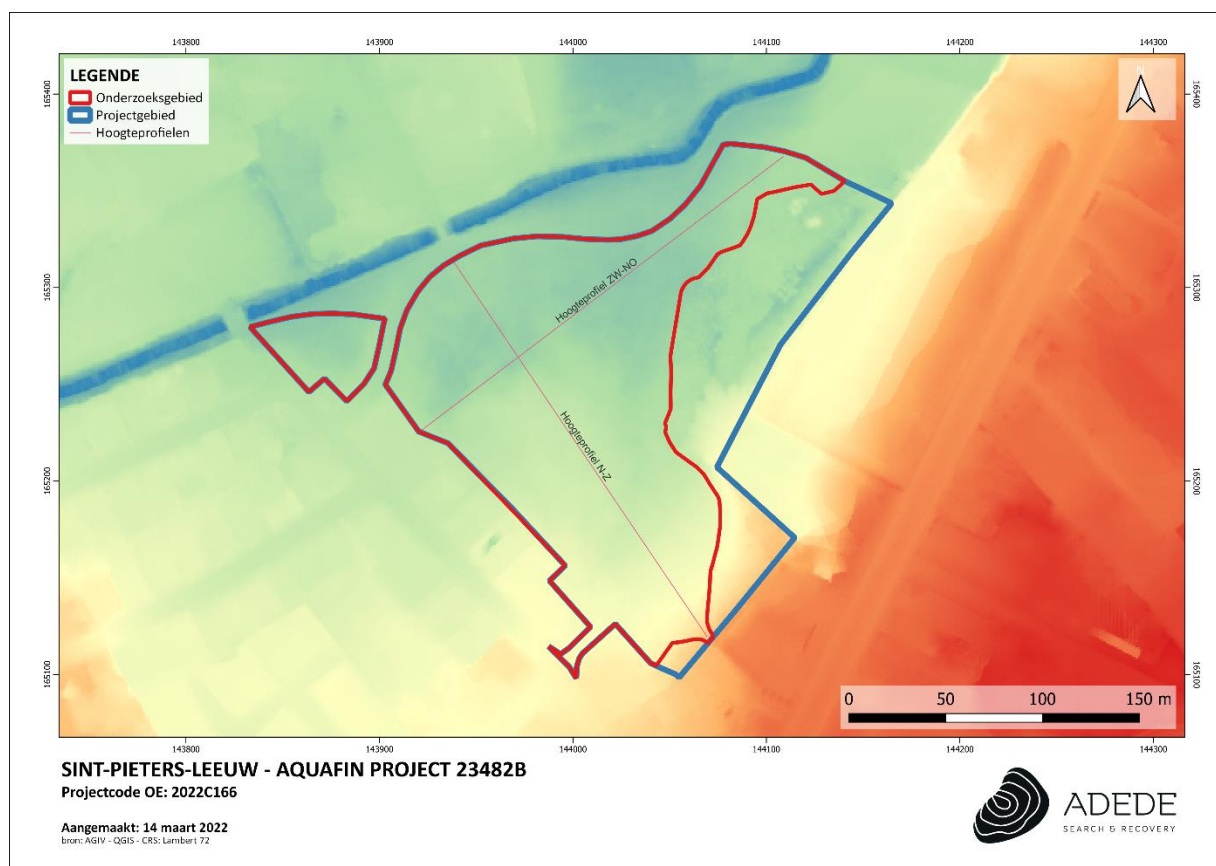
Op het DHMVII is dus goed te zien dat het projectgebied zich op een lichte verhoging tussen twee waterlopen bevindt. Vlak naast het projectgebied ligt de Zuunbeek, terwijl zo'n drie kilometer ten oosten van het projectgebied de Zenne stroomt. Dit soort locatie -in de buurt van waterlopen en iets hoger gelegen- is een plek waar mogelijk steentijdvondsten kunnen teruggevonden worden.

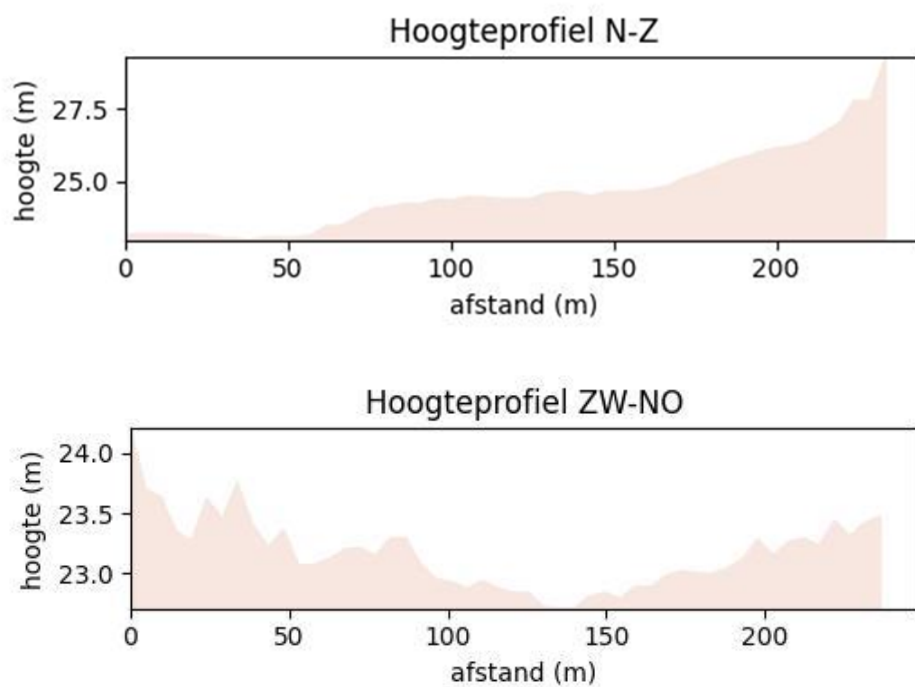

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Op het DHMVII is duidelijk te zien dat het projectgebied afloopt in noordelijke richting, naar de Zuunbeek. In zuidwestelijk-noordoostelijke richting, blijft het profiel redelijk gelijk. Het projectgebied bevindt zich tussen 22,5m TAW in het noorden en 29m TAW in het zuiden.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

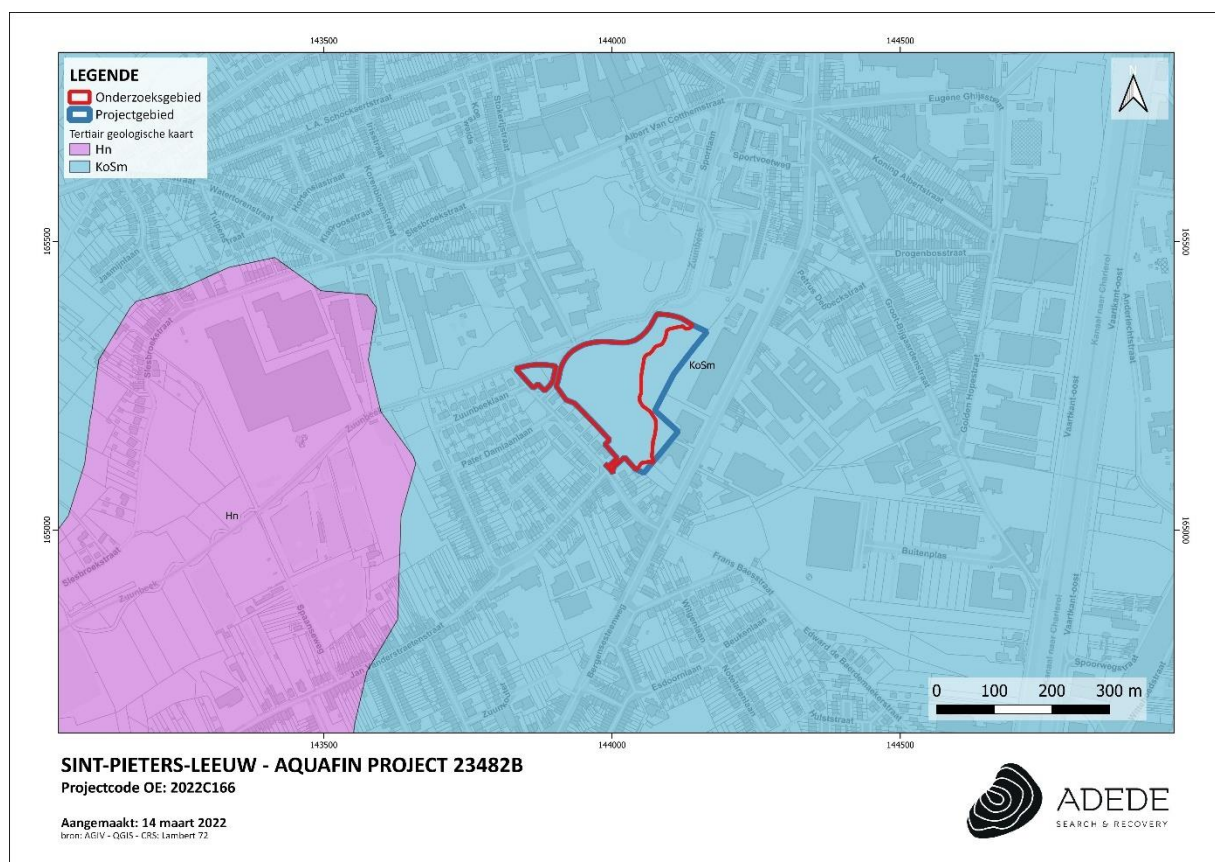

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Op deze kaart maakt het projectgebied deel uit van de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het lid Saint-Maur (KoSm) dat bestaat uit grijze silthoudende klei. Nabijgelegen in het westen ligt tevens de Formatie van Hannut dat opgebouwd is uit grijsgroen fijn zand.

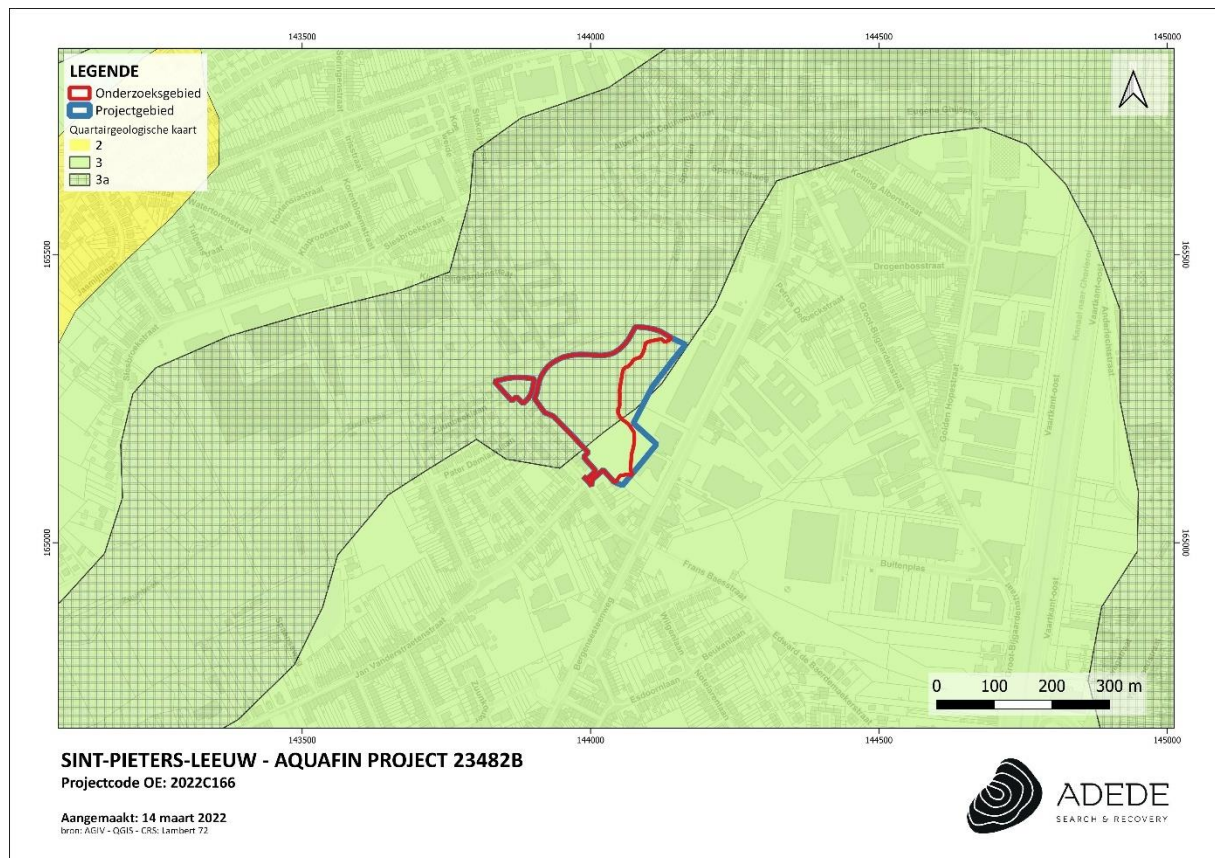
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Op de Quartair geologische kaart staat het projectgebied gekarteerd als types 3 in het zuiden en 3a in het centrale en noordelijke deel van het projectgebied. Bij type 3 is het quartaire sediment opgebouwd uit twee verschillende delen. Hiervan bestaat het oudste uit fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan, ten tijde van het Laat-Pleistoceen. De tweede eenheid zijn eolische afzettingen uit

het Weichseliaan die kunnen bestaan uit zand tot silt. Type 3a kent dezelfde opbouw als type 3 maar onderscheidt zich door een derde, jongere afzetting van fluviaatiele processen uit het Holoceen.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Op de bodemtype kaart staan verschillende delen van het projectgebied gekarteerd bij 5 verschillende bodemtypes. Dit zijn van noord naar zuid: Aep, uAep, Afp, Acp en Abp. De lettercode 'A' duidt aan dat het allemaal leemgronden betreft.

Aep en uAep zijn natte leembodems zonder profiel.

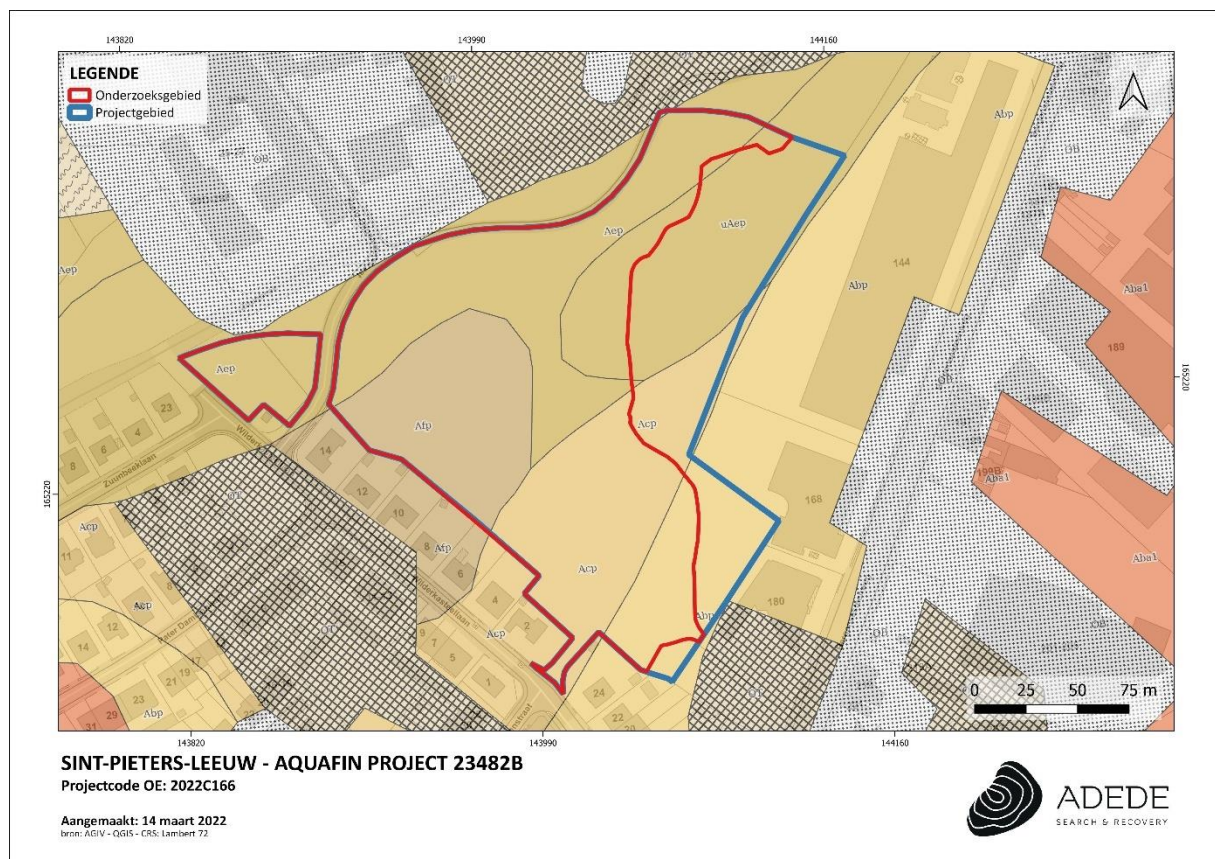
Deze bodemtypes zijn opgebouwd uit lemig materiaal (licht tot zwaar leem) en worden beïnvloed door een permanente grondwatertafel. Op minder dan 125 cm diepte komt in de gronden van de

serie **Aep** een volledig gereduceerde horizont (horizont G) voor, meestal licht olijfgrijs of grijs. Duidelijke roestvlekken beginnen op minder dan 50 cm. De bovengrond vertoont nog een bruinachtige grondkleur. Ze zijn ongeschikt voor gebruik als bouwland wegens hun tamelijk slechte drainering, maar dragen goed weiland.

De '**Afp**'-gekwalficeerde gronden zijn zeer natte leembodem zonder profiel. De gronden van deze serie hebben gedurende het ganse jaar een ondiepe grondwatertafel. Een volledig gereduceerde horizont komt doorgaans voor op minder dan 80 cm diepte. Duidelijke roestvlekken worden reeds in de bovengrond aangetroffen. De Afp gronden vormen de overheersende bodems in de kern der beekvalleien. De Afp gronden hebben een slechte drainering omdat de waterafvoer onvoldoende is en de grondwatertafel doorgaans zeer ondiep voorkomt. De Afp gronden zijn aldus weinig productief. Ze dragen slechts matig goed grasland. Ze kunnen veel verbeterd worden door buizendrainage en beter onderhoud van de grachten.

Acp gronden hebben een matig droge leembodem zonder profiel. De Acp depressie- of lage hellingsgronden omvatten colluviale bodems welke tussen 80 en 120 cm gleyverschijnselen vertonen. Het colluviaal dek rust veelal op een geërodeerd profiel waarvan de textuur B op wisselende diepte in het profiel voorkomt. Deze gronden hebben een belangrijke verspreiding vooral langs de valleigebieden. De Acp gronden kunnen tijdelijk aan wateroverlast lijden. Met een broze structuur slempen ze gemakkelijk dicht na regen. Ze zijn geschikt voor graangewassen (tarwe, gerst) en geschikt voor suikerbieten. Voor weidebouw zijn deze gronden zeer geschikt.

Ook de Abp gronden hebben een droge leembodem zonder profiel. De Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. De landbouwwaarde van de Abp gronden ligt één klasse lager dan die van de Aba gronden wegens het meestal geringe waterbergingsvermogen. Deze colluviale leemgronden zijn zeer geschikt voor graangewassen, maar iets minder voor suikerbieten,

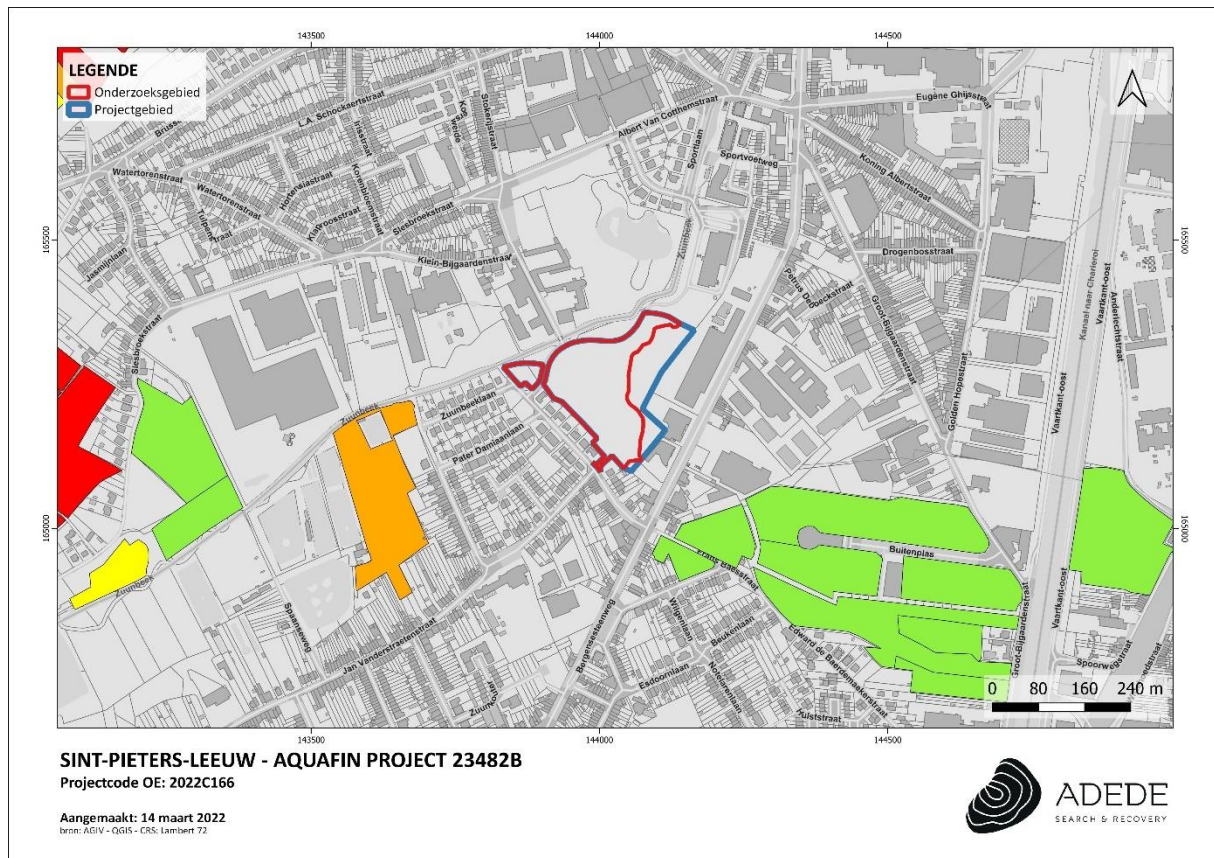

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

De potentiële bodemerosie per perceel houdt rekening met onder meer het bodemtype, de hellingsgraad en de lengte van de helling van het perceel. Het houdt echter geen rekening met het huidige landgebruik. Op de potentiële bodemerosiekaart is te zien dat de percelen binnen het plangebied niet geïnventariseerd zijn. Het overgrote deel van de omringende percelen zijn wel geïnventariseerd als “zeer laag” tot “medium” waardoor het aannemelijk is dat deze erosiegesteldheid ook voor het projectgebied zal gelden. Een uitzondering vormt een nabijgelegen perceel in het westen dat als “medium” is aangeduid.

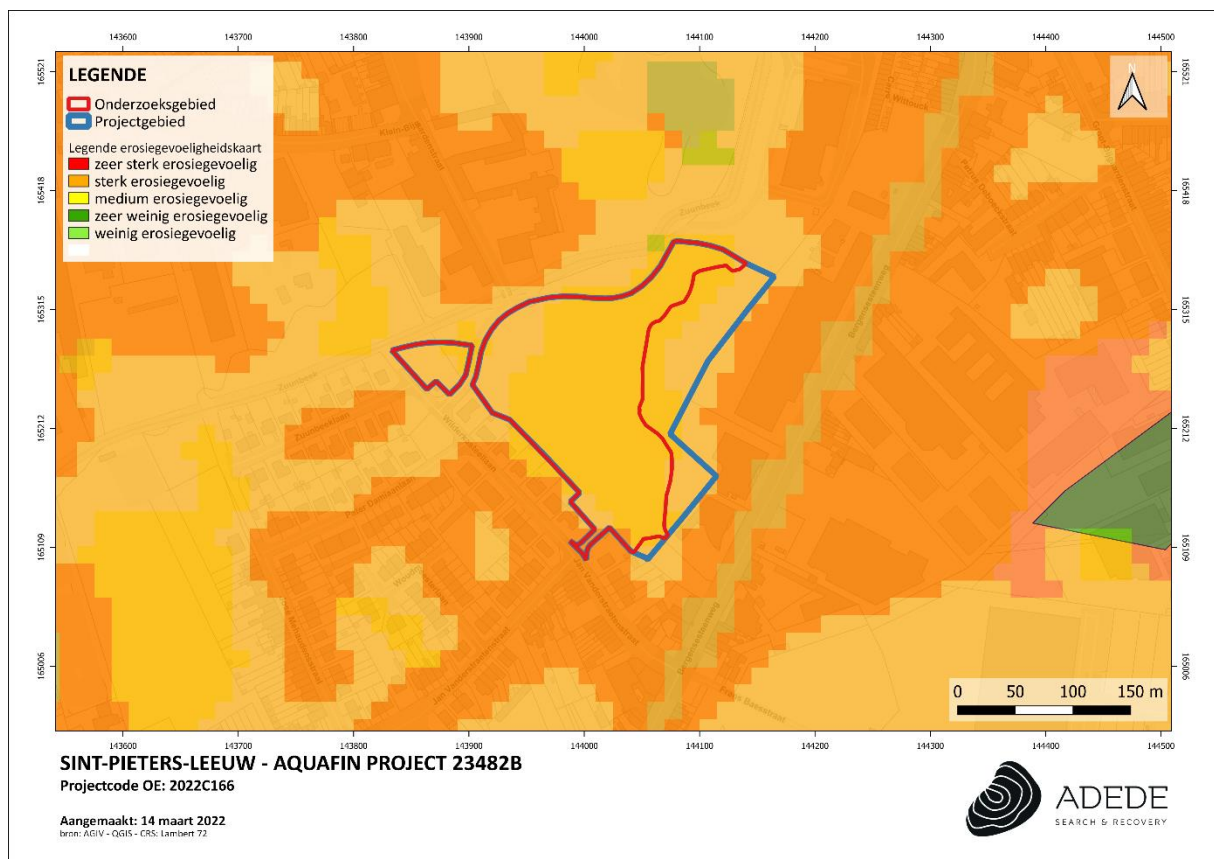

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Op de erosiegevoeligheidskaart bevindt het projectgebied zich in sterk erosiegevoelig gebied.

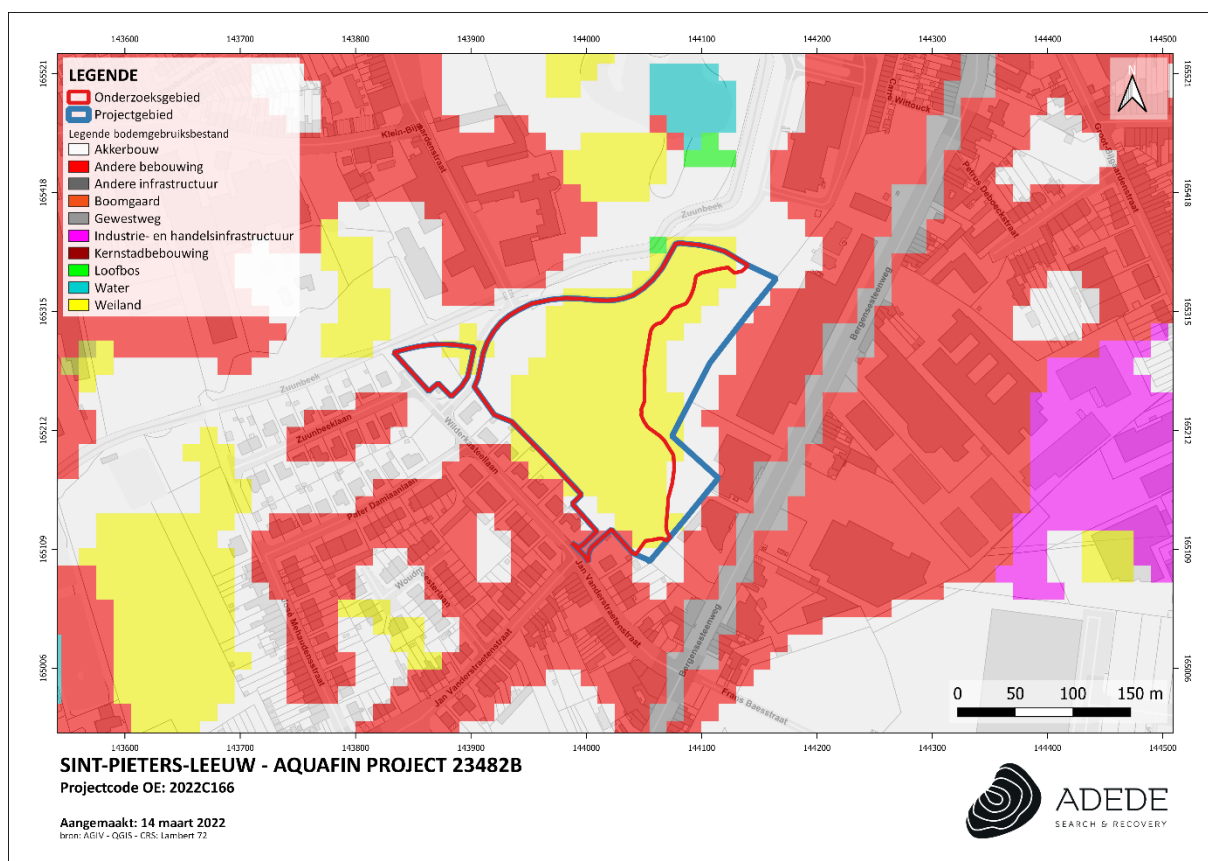
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Om het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied na te gaan werd gebruikt gemaakt van het bodemgebruiksbestand, opname 2001. Hierop valt te zien dat het projectgebied als volgt gekarteerd staat:

- Weiland
- Akkerland
- Andere bebouwing

Het overgrote deel van het projectgebied staat ingekleurd als weiland, voornamelijk het noordelijke en centrale deel. Er is eveneens akkerland aanwezig in het oosten en westen. Tenslotte is er een heel klein deel in het zuiden dat ingekleurd is als andere bebouwing.

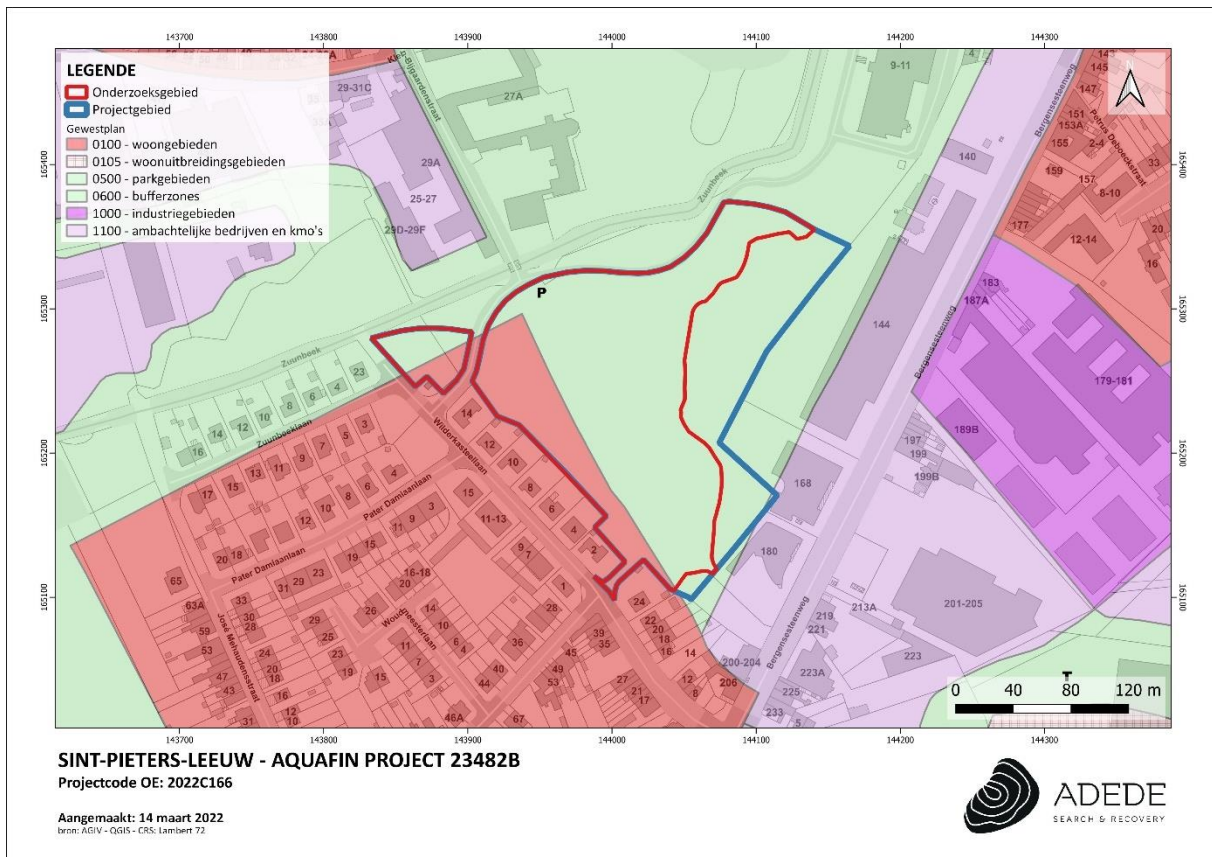

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan staat het projectgebied grotendeels gekarteerd als parkgebieden met uitzondering van het westen en zuidwesten dat aangeduid is als woongebieden.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Sint-Pieters-Leeuw is een uitgestrekt woondorp met golvend reliëf en gelegen aan de oostelijke rand van het Pajottenland. Het dorp is centraal gelegen met sterk verstedelijkte gehuchten zoals Zuun en Negenmanneke in het oosten en noordoosten waar het onderzoeksgebied bij aansluit. De Zuunbeek, loopt dwars door het grondgebied van Sint-Pieters-Leeuw en ligt ook net ten noorden van het projectgebied. Deze beek kent geen duidelijke oorsprong maar ontstaat door de samenvloeiing van dertien beken uit het Pajottenland. Tussen al deze waterlopen treft men zacht glooiende heuvelruggen aan, die brede stroken vruchtbaar akkerland vormen.¹

Aangetrokken door de aanwezigheid van vruchtbare gronden, vestigden zich hier vermoedelijk in de loop van de 6 de eeuw groepjes Franken en kwamen een aantal woonkernen tot ontwikkeling zoals Rukkelingen, Mekingen, Volsem en Brucom. Deze oude nederzettingen waren alle gelegen in de buurt van bronnen of kleine waterlopen. Leeuw-Dorp werd ingeplant op een heuvel van 56,5 m aan de voornaamste overgang van de Zuunbeek met aan de overkant Volsem. De dorpen lagen ook aan belangrijke verbindingswegen met Halle en Brussel.²

Tijdens de Karolingische periode, meer bepaald het begin van de 9de eeuw, was Sint-Pieters-Leeuw de kern van het groot vrij goed, Lewa genaamd, dat onder het bestuur stond van de aartsbisschop van Keulen. Vanaf de twaalfde eeuw verloor Keulen haar invloed en werd de hertog van Brabant de nieuwe heerser. Zij namen de Keulse goederen in om een westelijke verdedigingsgordel te creëren tegen de nabijgelegen graafschappen Vlaanderen en Henegouwen. In de dertiende eeuw werd het Land van Gaasbeek opgericht waarvan Sint-Pieters-Leeuw de komende eeuwen deel van zou uitmaken.

In dezelfde eeuw werd in Sint-Pieters-Leeuw eveneens de priorij van Klein-Bijgaarden gesticht. De oorsprong van de priorij gaat terug tot 1251. Op dat moment verplaatste Godfried Van Leuven het bernardienenklooster op de Varenberg te Pepingen, opgericht in 1235, naar de oevers van de Zuunbeek in Sint-Pieters-Leeuw.³ De priorij kreeg de regel van Benedictus opgelegd en werd onder bescherming geplaatst van de heren van Gaasbeek. De zusters draineerden de moerassige gronden waardoor vruchtbare velden tot stand kwamen. Het aanvankelijk bescheiden klooster groeide

---

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14302>

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14302>

³ P. A. Roeykens 1973

geleidelijk uit tot een indrukwekkend complex met bijhorende hoeve en watermolen op de Zuunbeek.⁴ Precies aan de overkant van deze beek ligt trouwens het projectgebied.

Gedurende de middeleeuwen ontwikkelde Sint-Pieters-Leeuw zich verder, en zo ontstonden er een aantal verschillende vestigen. Eén voorbeeld daarvan is het 10de-eeuwse dorpskasteel 'De Helle', op de plaats waar vandaag zich het meer moderne kasteel Van Ruisbroek bevindt.

Een ander voorbeeld van zo'n dorpskasteel, was het 16de-eeuwse Hof ter Wilre, ook wel Wilderkasteel genoemd. Ook dit kasteel -dat reeds volledig afgebroken is- bevond zich vlak naast (en zelfs een klein stuk op) het projectgebied.

In latere perioden oefende de industrialisatie een duidelijke invloed uit op de gemeente. Getuige hiervan is het negentiende-eeuws industrieel complex naast de priorij. Oorspronkelijk maakten de hier gelegen gebouwen deel uit van de priorij van Klein Bijgaarden. In 1800 werd het hele kloostercomplex aangekocht door Guillaume Wittouck (1749-1829); zijn zoon François (1783-1814) bracht in de vroegere bijgebouwen een stokerij onder, een watermolen op de Zuun ten zuiden van het klooster deed dienst als oliemolen. In de 19de en 20ste eeuw deden deze gebouwen (en hun uitbereidingen) nog dienst als fabriek voor broodsuiker, caliumkarbonaat, jeneverstokerij, verffabriek en fietsfabriek.

Tot ongeveer het midden van de 20ste eeuw bleef Sint-Pieters-Leeuw een traditionele landbouwstreek met een min of meer centraal gelegen dorpskern gemarkeerd door de hoger gelegen kerk. Na de Tweede Wereldoorlog vond er echter een accentverschuiving plaats, waarbij de oorspronkelijke akkerbouw moest wijken voor veeteelt en tuinbouw. Een gedeelte van de gemeente werd in 1927 een zelfstandige gemeente met de naam Lot. Bovendien werd een gedeelte van het grondgebied met name de wijk "Stroppen" afgestaan aan Halle en Buizingen. Sinds 1 januari 1977 zijn de vroegere gemeenten Sint-Pieters-Leeuw, Oudenaken, Sint-Laureins-Berchem, Ruisbroek en Vlezenbeek samengevoegd in de fusiegemeente Sint-Pieters-Leeuw.⁵

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Kaart van Villaret (1745-1748)

De kaart van de Franse ingenieurs-geografen, ook wel Villaret-kaart genoemd, bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van

---

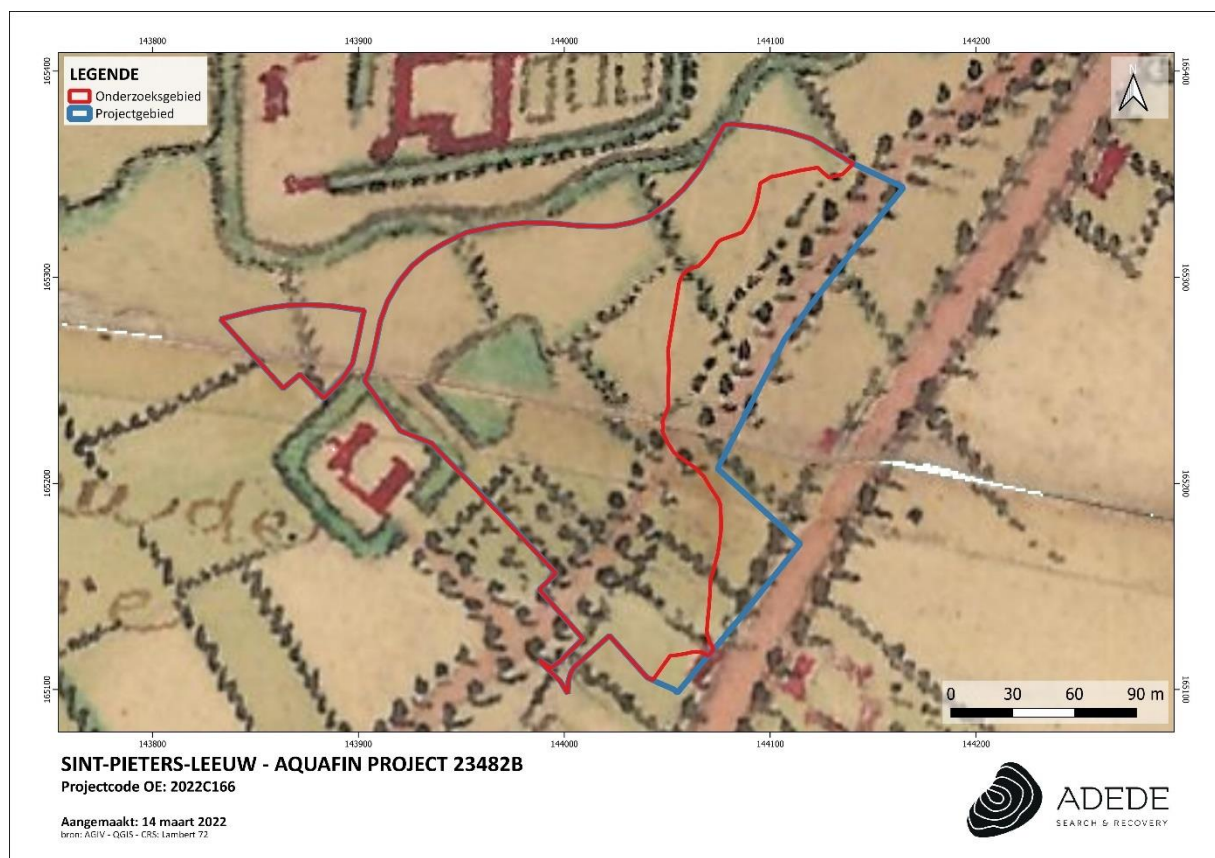
⁴ <https://oar.onroenderfgoed.be/publicaties/ROEV/2827/ROEV2827-001.pdf>

⁵ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14302>

de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.⁶

Op de kaart van Villaret is te zien dat het projectgebied zich bevindt tussen twee belangrijk gebouwen. In het noorden, aan de andere zijde van de Zuunbeek, bevindt zich de Priorij van Klein-Bijgaarden, aangeduid als “Abbaye de Petit Bigaerde”. In het westen bevindt zich het Wilderskasteel, hier benoemd als “Chateau de Vildre”. Het projectgebied omvat volgens deze kaart een deel van de oostelijke omwalling van het kasteel. Ook een vijver ten oosten van het kasteel valt hierbinnen. Het onderzoeksgebied zelf bevindt zich dus ten zuiden van de Zuunbeek en bestaat uit weilanden, van elkaar gescheiden door bomen en hagen. Geen bebouwing is aanwezig in het gebied, maar wel een weg in het zuiden die zuidwest-noordoost georiënteerd is (Figuur 11). Ook is het duidelijk dat de oostelijke kant van de slotgracht van het Wilderkasteel zich voor een deel in het projectgebied bevindt.

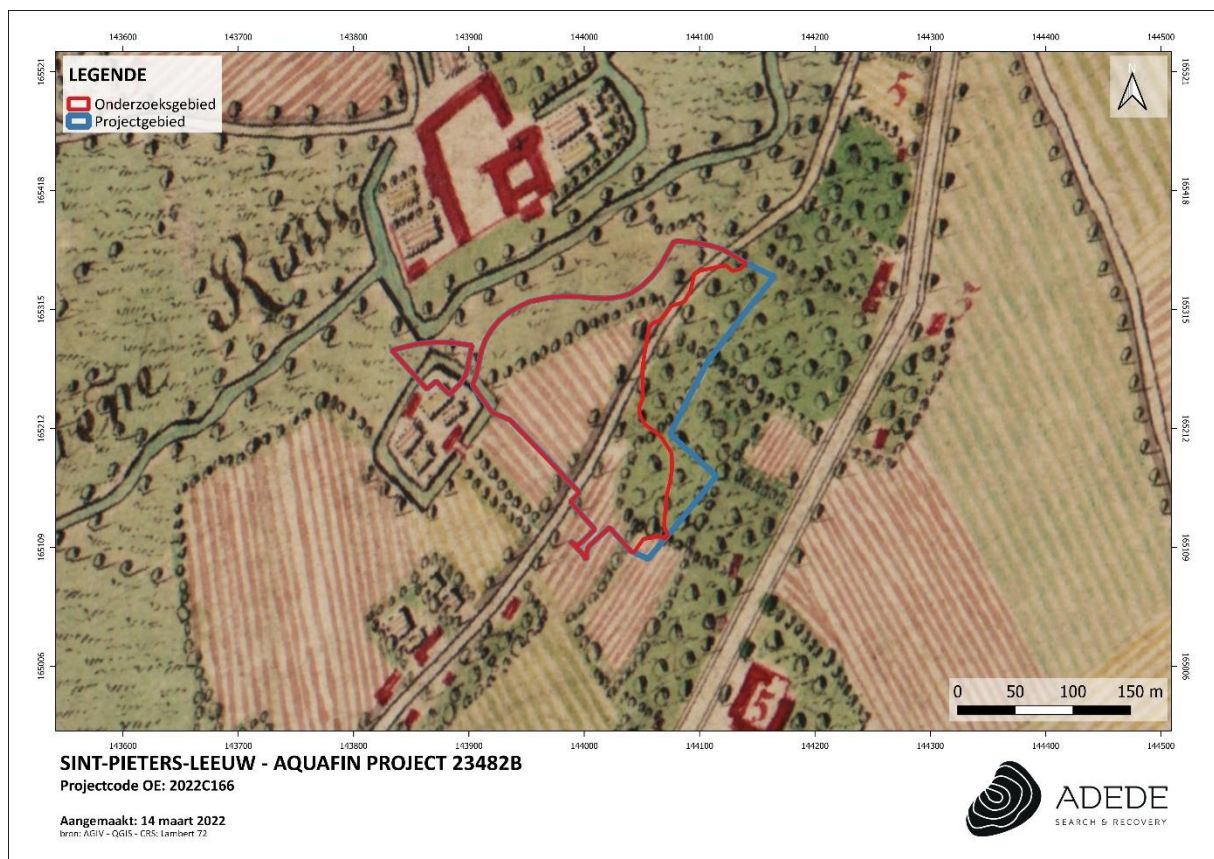
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret

⁶ <https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia werden de Oostenrijkse Nederlanden gedurende de periode 1771-1778 uitgebreid in kaart gebracht. De eerste plannen voor dit project dateren al van 1751, maar het zou nog tot 1770 duren vooraleer de Keizerin haar fiat gaf aan het project. Het was Joseph-Jean-Francois, graaf de Ferraris (1726-1814) die de leiding van het project in handen kreeg. De Ferraris was een gerenommeerd generaal uit het Oostenrijkse leger, die in Wenen Cartografie studeerde en reeds op jonge leeftijd actief werd in het leger. De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende teksten. De kaart werd in drievoud gemaakt en het exemplaar dat bedoeld was voor de landvoogd Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Nederlandse Rijksarchief te Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen. De Ferrariskaart had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren. Daarbij was het van belang dat het gebruik van de kaart zo voor de hand liggend mogelijk was. Daarbij werd overigens geen legende opgesteld, daar alle kaartelementen geacht werden duidelijk te zijn. Pas later werden legenda aan de kaarten toegevoegd.

Op de Ferrariskaart uit 1777 is de lokalisatie van het projectgebied sterk gelijkaardig met deze op de kaart van Villaret. De oostelijke omwalling (gracht) van het Wilderskasteel valt grotendeels binnen het projectgebied, mogelijk ook een deel van het erf. De weg loopt nog steeds door het projectgebied. Naast weilanden zijn er ook akkerland en bosgebied aanwezig waarbij het akkerland vooral centraal gelegen is en het bosgebied aan de oostelijke zijde. Binnen het projectgebied is nog altijd geen bebouwing aanwezig. Wel is het ook op deze kaart zichtbaar dat een deel van de gracht rond het Wilderkasteel zich binnen het projectgebied bevindt.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

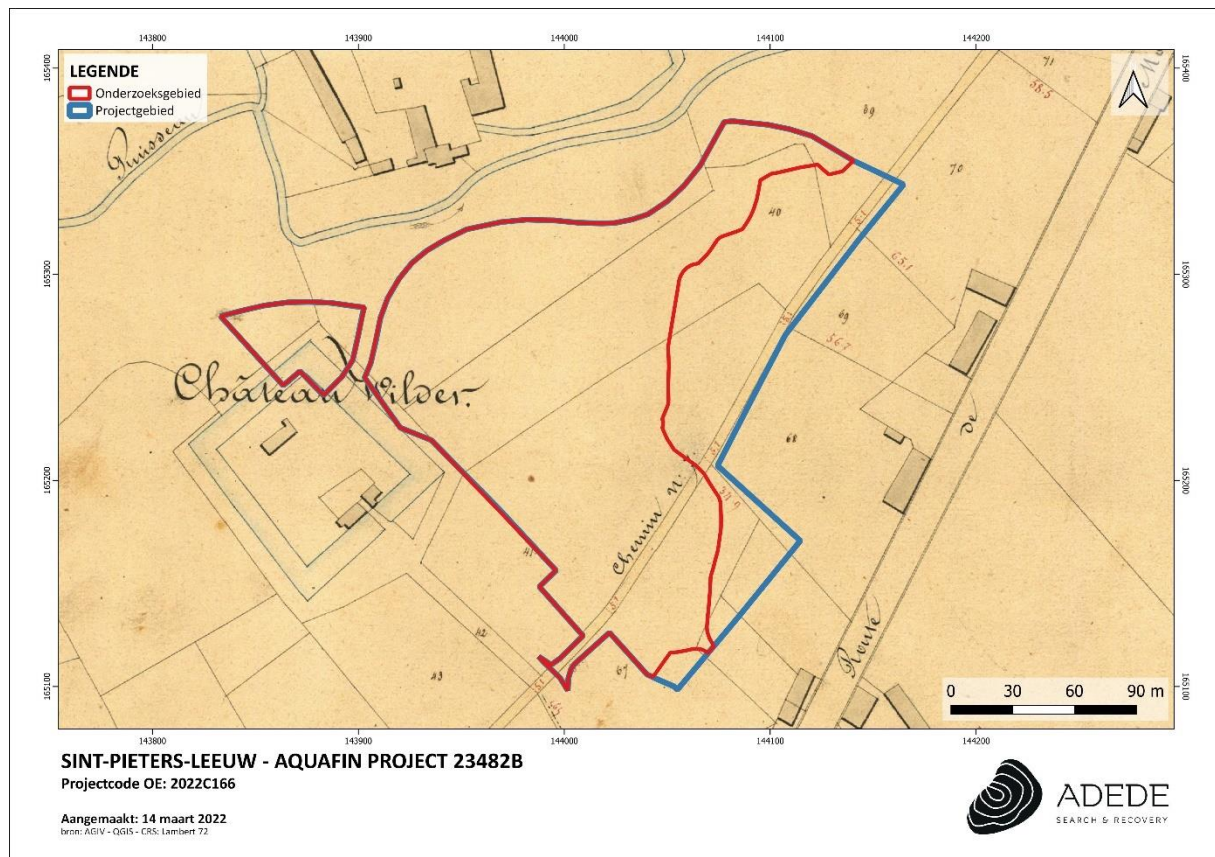
3.3.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle 'openbare' wegen en 'private' wegen met openbare erfdienstbaarheid. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en

buitengebieden. De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen en tabellen van grondinneming.

Het projectgebied komt op de Atlas der Buurtwegen min of meer overeen met de perceelnummers 40, 41 en 67. De weg in het zuiden wordt hier benoemd als Chemin n. 7. Ten oosten en zuidoosten is er meer bebouwing aanwezig, zij het niet in het projectgebied zelf. Op deze kaart is het opnieuw goed te zien dat een deel van de gracht rond het Wilderkasteel ('Château Wilder') binnen het projectgebied valt.

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

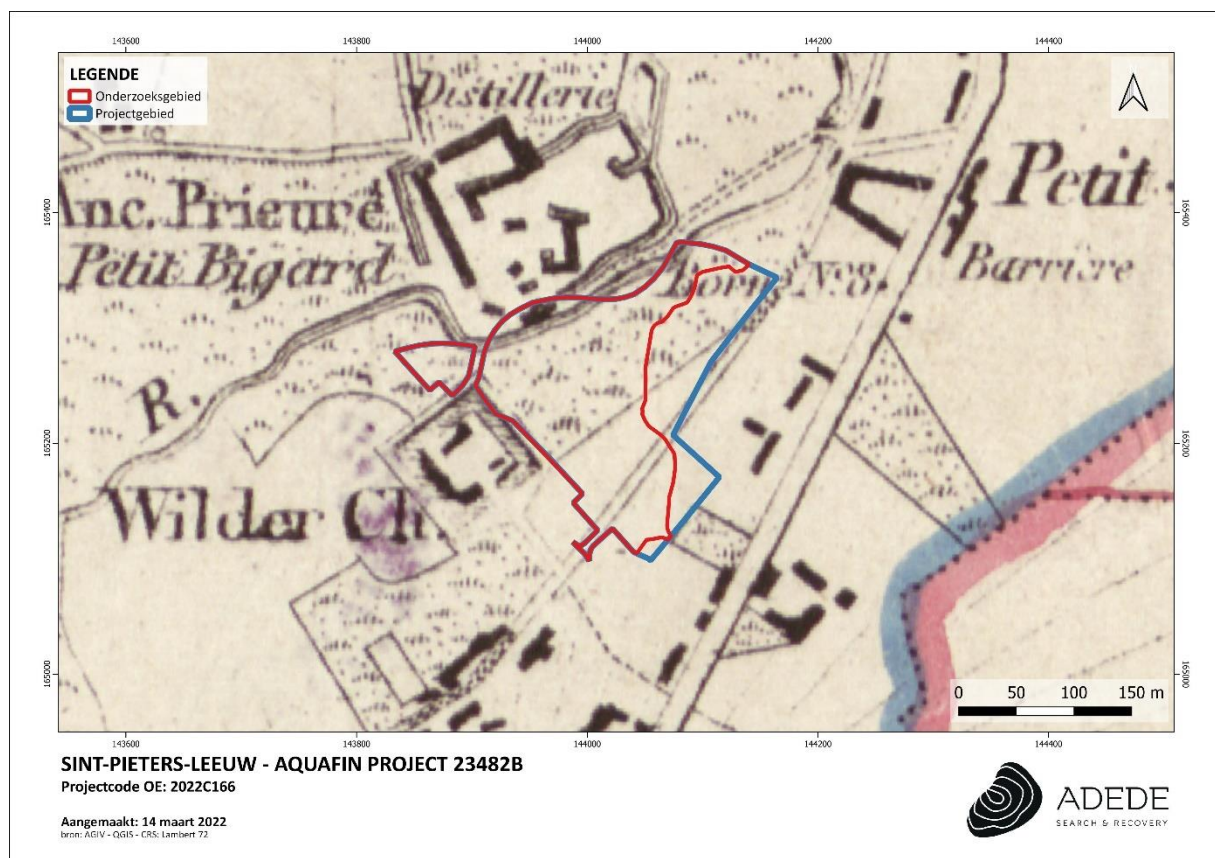
3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philip Vandermaelen (1795-1869) was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Kort na de Belgische onafhankelijkheid richtte hij het 'Etablissement Géographique' op, een instituut dat tot

1880 zou bestaan en naast een uitgeverij van kaarten en geografische werken, ook een museum en opleidingscentrum voor cartografen was.⁷ Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande triangulaties. Daar hij kon beschikken over een schare goed opgeleide topografen, die hij overal ten lande uitstuurde om opmetingen te gaan doen, beschikte hij al snel over alle informatie om een nieuwe topografische kaart van het jonge België te maken. Een eerste kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's werd voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.⁸

Op de kaart van Vandermaelen is te zien dat in het noorden een deel van de Zuunbeek en een gebouw van de priorij hier binnen het projectgebied vallen. De oostelijke omwalling van het Wilderkasteel valt er nu echter compleet buiten. Het noorden van het projectgebied bestaat uit weilanden terwijl het zuiden, doorsneden door de weg, bestaat uit akkerlanden.

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

⁷ L. Wellens-De Donder, *Philippe Vandermaelen, 1795-1869* (Brussel, 1969).

⁸ C. Lemoine-Isabeau, *La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire (Dépot de la Guerre), 1830-1914* (Brussel, 1988).

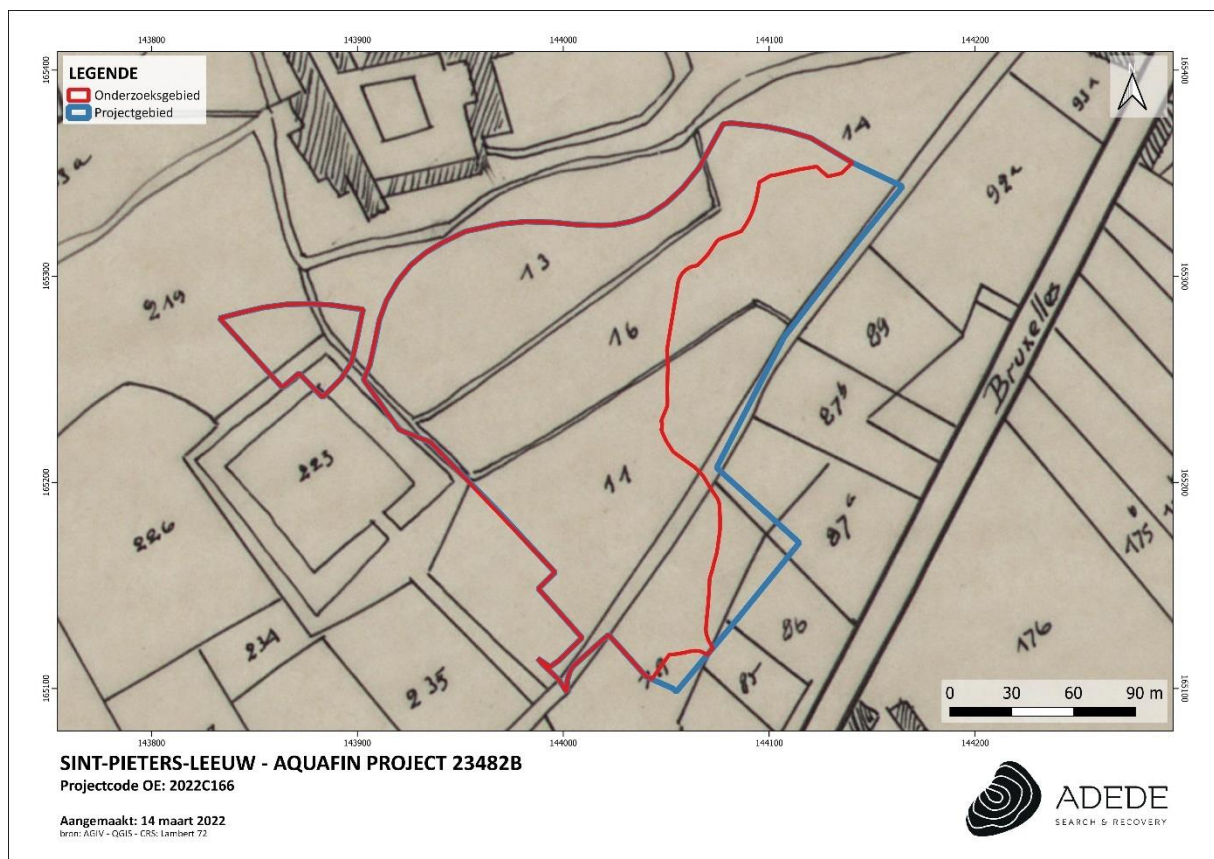
3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). In 1827 werd Popp benoemd tot controleur van het kadaster in Brugge. Na de Belgische onafhankelijkheid kreeg Popp, in navolging van Philip Vandermaelen, de goedkeuring van de overheid om de Belgische kadasterplannen in de handel te brengen. De kadasterkaarten van Popp zijn dus in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten zodoende veel gegevens over perceelsindeling. Bijkomende informatie bij de kaarten werd uitgegeven in bijgaande leggers. Popp overleed voor hij zijn volledige kadastrale atlas kon afwerken. Zijn weduwe vervolledigde nog de plannen voor de provincie Luik, maar voor sommige gebieden beschikken we niet over een kadastrale kaart van Popp.⁹

De inplanting van de wegen en de perceelindeling op de Popp-kaart uit 1842-1879 komen bijna volledig overeen met de Atlas der Buurtwegen. Het projectgebied valt nu binnen de percelen 11, 13, 14, 16, 78 en 219. Ook de noordelijke hoek van de omwalling van het kasteel valt binnen het projectgebied. Wat niet op oudere kaarten wordt weergegeven zijn enkele kanaaltjes die zich in het projectgebied bevinden en in verbinding staan met de Zuunbeek.

---

⁹ Vrielinck, Grootse plannen. *De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840-1880)* (Amsterdam, 2018).

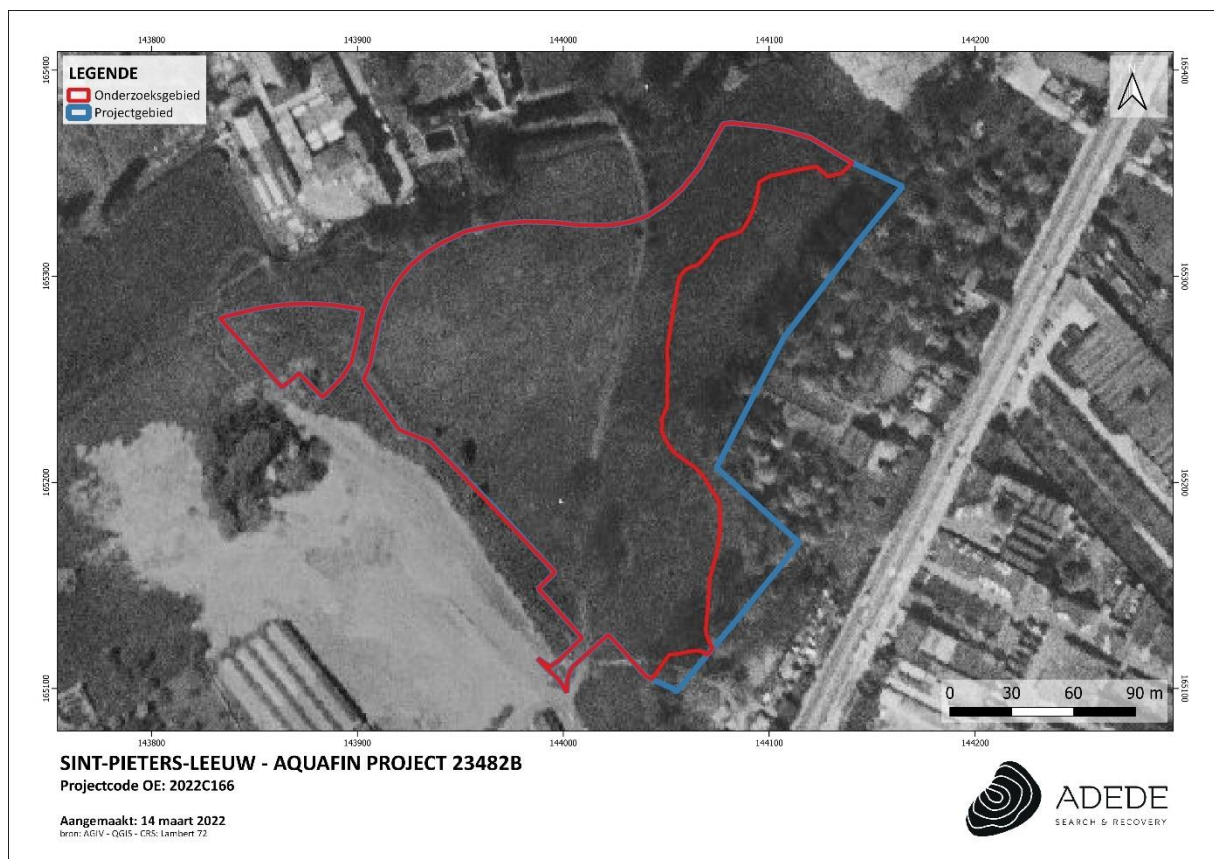

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.3 Luchtfoto's

3.3.3.1 Luchtfoto 1971

De luchtfoto uit 1971 (Figuur 28) laat meer verstedelijking zien. Rondom de site van de voormalige priorij zijn meer wijken aanwezig. Langs de Bergensesteenweg ontwikkelde zich meer industrie. Het terrein zelf is onbebouwd. Er loopt wel een pad of aarden weg door die uitkomt op een afgegraven of open stuk. Mogelijk was dit de aanzet tot het sportcomplex. Deze luchtfoto toont ook dat er in 1971 nog restanten te zien waren van het kasteel ten westen van het projectgebied.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

De luchtfoto uit 1979-1990 laat heel wat meer bebouwing duidelijk zien. Ten noorden en ten westen van het onderzoeksgebied zijn woonwijken gebouwd. Ten zuidoosten van het perceel is er een industrie ontwikkeld. Het terrein zelf blijft echter nog onbebouwd. In het stuk dat grenst aan de Zuunbeek en van het grootste stuk van het projectgebied wordt afgescheiden door de Klein-Bijgaardenstraat werd de grond allicht gefreesd. Dit verklaart de andere, lichtbruine kleur.

Een ander duidelijk verschil met de historische kaarten en de luchtfoto uit 1971, heeft betrekking op de Zuunbeek. Tussen 1972 en 1975 werd deze namelijk rechtgetrokken, werden evers verhoogd, meanders rechtgetrokken, werd de bedding verbreed, moeraszones gedempt, en werden twee wachtbekkens gebouwd.¹⁰ Dit heeft ook een invloed op het projectgebied: na deze rechtekking grenst het met de Zuunbeek in het meest westelijke punt van het perceel.

¹⁰ <https://sint-pieters-leeuw.eu/2014/09/05/infoavond-herinrichting-van-de-zuun/>

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.3.1 Luchtfoto 2000-2003

Ten opzichte van de foto uit 1979-1990, vallen er weinig verschillen op te merken. Binnen het projectgebied zijn geen noemenswaardige verschillen op te merken met een oudere foto. De meest opvallende verandering buiten de grenzen van het perceel is de bouw van enkele gebouwen voor industriële of commerciële activiteit waar voordien huizen stonden.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2000-2003.

3.3.3.1 Meest recente luchtfoto

Er zijn geen noemenswaardige verschillen met de vorige luchtfoto.

Het projectgebied is dus gedurende de hele periode waarvan kaart- en fotomateriaal bestaat, voornamelijk onbebouwd gebleven. Dit met uitzondering van het oostelijk deel van de omwalling van een kasteel (perceel 223 op de kaart van Popp).

Figuur 19. Situering van het projectgebied op de meest recente luchtfoto.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek binnen het projectgebied

- Naar aanleiding van de geplande riolerings- en wegeniswerken ter hoogte van de Bergensesteenweg te Sint-Pieters-Leeuw werd er eind 2020-begin 2021 een archeologienota opgesteld door ABO nv.

Er werd geoordeeld dat er een bepaalde kans was op het aantreffen van resten vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd ter hoogte van de locatie waar een aansluiting met het Wildersportpark voorzien is. Er kon niet worden aangenomen dat de kans op het aantreffen op resten uit andere archeologische periodes onbestaande is. Op basis van de archeologische resten die voor deze periodes worden verwacht, werd geopteerd voor een vooronderzoek

d.m.v. landschappelijke boringen en eventueel verkennende boringen en mogelijk waarderende boringen en/of proefputten in functie van steentijd artefactensites.¹¹

Uit het landschappelijk booronderzoek is gebleken dat door de afwezigheid van lagen waarin steentijd artefactensites kunnen zitten, er geen vooronderzoek diende te gebeuren in functie van het opsporen van steentijd artefactensites. De bodem was echter niet in dergelijke mate verstoord dat er geen sporensites meer verwacht konden worden. Daarom werd ook een proefsleuvenonderzoek aanbevolen.¹²

Binnen het projectgebied werden geen enkele archeologische vondsten aangetroffen. In het zuidelijk deel van de zone waar de aansluiting met het Wildersportpark is voorzien, was een diepgaande verstoring aanwezig. De omvang hiervan was vrij beperkt.¹³

- Voor de sloop van een oude sporthal, de bouw van een nieuwe sporthal, bibliotheek en bijhorende infrastructuurwerken te Sportlaan 11 te Sint-Pieters-Leeuw, werd door All-Archeo bvba in 2020 een bureaustudie uitgevoerd.¹⁴

De geplande bodemingrepen in de diepte bleven beperkt doordat de geplande infrastructuur in grote mate overlapt met de infrastructuur die het diende te vervangen. Daarom werd aangeraden om geen bijkomende archeologische maatregelen te treffen.

Het projectgebied voor het huidige project overlapt voor een groot deel ook met het projectgebied uit 2020.

- Voor de herprofilering van de Zuunbeek en de aanleg van vistrappen (die zich helemaal binnen het huidige projectgebied bevinden) aan de Klein-Bijgaardenstraat te Sint-Pieters-Leeuw, werd door RAAP België bvba in 2020 een bureaustudie uitgevoerd.¹⁵ Zij concludeerden dat er eerst bodemonderzoeken (in de vorm van landschappelijke boringen) dienden uitgevoerd te worden om duidelijkheid te scheppen over de gaafheid van de bodem. Op basis van 8 boringen kon worden gesteld dat het projectgebied een bodemopbouw kent waarin geen duidelijke archeologische niveaus zich aftekenen.

Omdat de geplande ingrepen van zulke kleine schaal waren en voornamelijk moderne antropogene ophopingspakketten aantastten, werd het niet noodzakelijk geacht over te gaan tot verder archeologisch onderzoek.

---

¹¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/17565>

¹² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/21394>

¹³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/21394>

¹⁴ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/15226>

¹⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/14365>

3.4.2 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- Voor de bouw van twee nieuwe winkels met parking en een tankstation van op de Bergensesteenweg 201, 203, 207 en 213 te Sint-Pieters-Leeuw, werd door Vlaams Erfgoed Centrum een bureaustudie uitgevoerd.¹⁶ Zij concludeerden dat de voorziene bebouwing gepland was in zones die op dat moment reeds verhard of verbouwd waren. Daardoor werd vervolgonderzoek afgeraden.

3.4.3 CAI Indicatoren

Binnen de grenzen van het projectgebied werden in het verleden geen archeologische vaststellingen gedaan. In het kader van archeologisch onderzoek naar de Priorij, werd het projectgebied wel mee in beschouwing genomen. Dit onderzoek betrof echter enkel de gebouwen van de priorij ten noorden van de Zuunbeek, en niet de landerijen ten zuiden ervan (waarbinnen het huidige projectgebied valt). Tijdens onderzoeken met ingreep in de bodem, werden restanten van muren bestudeerd en geschat hun oorsprong te vinden vóór de 17de eeuw. Ook werden muren en vloeren behorend tot de 19de-20ste-eeuwse industriële fase, teruggevonden.

In de nabije omgeving (binnen een radius van 1.5 km) werden in het verleden ook andere archeologische sites aangetroffen en onderzocht. Op zo'n 400m van het projectgebied werden vondsten uit de steentijd teruggevonden. Binnen hetzelfde gebied is er eveneens één archeologische attestatie uit de ijzertijd en één uit de steentijd.

Als gevolg van de dichte nabijheid van twee historische gebouwen die stammen uit de middeleeuwen (het kasteel van Wilder, dat afgebroken is, en de Priorij van Klein-Bijgaarden), zijn hierrond ook enkele archeologische vondsten gedaan. Deze vondsten betreffen enkel overblijfselen van de betreffende constructies.

In de ruimere omgeving werden nog enkele kleine voorwerpen uit latere perioden teruggevonden zoals kogels, een zegellood, een kleipijp, etc.

Aan de hand van de besproken gekende archeologische vindplaatsen mag geconcludeerd worden dat het projectgebied binnen een zone ligt met een hoog archeologisch potentieel. Dit besluit kan voornamelijk beargumenteerd worden doordat de slotgracht van het kasteel van Wilder voor een stuk binnen het projectgebied valt.

---

¹⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/5873>

In totaal zijn er vijftien plaatsen rondom het projectgebied binnen een radius van 1.5km gekend waar vondsten zijn vastgesteld.

Het overgrote deel van deze archeologische vaststellingen, is bepaald aan de hand van veldkarteringen. Deze techniek kan een beeld weergeven over wat mogelijk in de ondergrond van het projectgebied aanwezig is maar biedt geen uitsluitsel over de aard, uitgestrektheid, bewaringstoestand of de chronologische complexiteit van de site.

In de tabel hieronder wordt een niet-exhaustieve lijst weergegeven van de CAI-locaties in de buurt van het projectgebied.

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
6123 ¹⁷ Kaartstudie en vooronderzoek met ingreep in de bodem	0m	Late middeleeuwen	Priorij Klein-Bijgaarden. Gesticht in de 13 ^e eeuw. Enkele muren stammen uit de 14 ^e eeuw. Andere muren en vloeren: 19 ^{de} -20 ^{ste} eeuws.
21394 Vooronderzoek met ingreep in de bodem (proefsleuvenonderzoek)	0m		
6124 ¹⁸ Erfgoedonderzoek en kaartstudie	0m	16 ^{de} eeuw	Kasteel van Wilder (afgebroken).
224127 ¹⁹ Metaaldetectie en archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem	400m	Neolithicum Late ijzertijd	Losse vondsten: twee geretoucheerde afslagen Aardewerk

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Priorij Klein Bijgaarden [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/6123> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kasteel van Wilder [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/6124> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Groot-Bijgaardenstraat II [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224127> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

(Proefsleuvenonderzoek)		Romeinse tijd	Aardewerk
		Nieuwe tijd	Kartets- en musketkogel
226977 ²⁰ Vooronderzoek met ingreep in de bodem	250m	Onbekend	Paalkuil (datering onbekend) en recente sporen
980442 ²¹ Vooronderzoek	800m	Volle middeleeuwen	Jan Vanderstraetenstraat: Sporencluster, bestaande uit meerdere kuilen; waterputten; gracht
6312 ²² bureauonderzoek	1500m	19 ^{de} eeuw	Parkzone jachthoornstraat: kuilen en muurwerk die in verband te brengen zijn met de voormalige 19 ^{de} -eeuwse orangerie en moestuin.
982158 ²³ Proefsleuvenonderzoek	1000m	20 ^{ste} eeuw	Kuil, gelinkt aan het gebruik van het terrein als landbouwgrond
3276 ²⁴ Kaartstudie en erfgoedonderzoek	1300m	10 ^{de} eeuw	Opper- en neerhofstructuur van het oude dorpskasteel 'De Helle'
222226 ²⁵ Metaaldetectie	1500m	Nieuwe tijd	Musketkogels (lood)
223086 Metaaldetectie	1500m	18 ^{de} eeuw	Kleipijp fragment
223035 ²⁶ Metaaldetectie	1500m	18 ^{de} eeuw	Zegellood van de 'Compagnie des Indes Français' Onafgewerkte musketkogel of onafgewerkt spinlood
224640 ²⁷	1500m	20 ^{ste} eeuw	Kogel (ijzer/lood)

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zuunkouter [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226977> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Sint-Pieters-Leeuw Jan Vanderstraetenstraat [online]

<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980442> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Hof te Zellick - Kasteel van Rattendaal [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/6312> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Spoorwegstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982158> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

²⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kasteel De Helle [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/3276> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

²⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Bezemstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222226> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

²⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Rattendaal I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/223035> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

²⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Rattendaal III [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224640> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

Metaaldetectie			
226004 ²⁸	1400m	20 ^{ste} eeuw	Koppelpassant Duits keizerrijk
Metaaldetectie			

Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

²⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Rattendael [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226004> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

4 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor de aanleg van het Wilderspark (inclusief 4 bufferbekkens) te Sint-Pieters-Leeuw, werd door ADEDE bv een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische restanten binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Allereerst moet dus nagegaan worden of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Wat betreft het vinden van steentijdresten, kunnen we stellen dat er een hoge verwachting is. Het plangebied ligt op een hoogte tussen 22,5m en 29m TAW op de westelijke helling van een heuvelrug op enkele tientallen meters afstand van de Zuunbeek en op ca. 3km van de Zenne. De landschappelijke ligging kan dus zeker een aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op de mens in het verleden gezien de ligging op een gradiëntzone en de nabijheid van een waterloop. De bewaring van eventuele archeologica is echter afhankelijk van de mate waarin de bodem bewaard is gebleven.

Ook de CAI-locaties in de omgeving helpen om een verwachting te bepalen naar mogelijke resten binnen het projectgebied. Voor de ijzertijden en de Romeinse periode is er elk één gedocumenteerde vondst binnen een straal van 1,5 km geregistreerd. Hoewel dit eerder kan te wijten zijn aan het ontbreken van verregaand archeologisch onderzoek, geeft het anderzijds een indicatie weer naar occupatie en/of exploitatie gedurende deze periodes. Voor deze perioden is er een middelhoge verwachting op het vinden van archaeologica.

De archeologische potentie voor de periodes vanaf de middeleeuwen ligt hoger dan voor de voorgaande perioden. Dit komt voornamelijk doordat het projectgebied zich vlakbij twee relevante archeologische sites (de Priorij van Klein-Bijgaarden, gesticht in 1251, en het Wilderkasteel, dat een eerste keer vermeld wordt in 1546) bevindt die hun oorsprong vinden in de middeleeuwen. Aan de hand van deze besproken gekende specifieke en unieke waarden mag geconcludeerd worden dat het projectgebied binnen een zone ligt met een hoog archeologisch potentieel, toebehorend aan de exploitatie rondom de eerder vernoemde priorij en Wilderkasteel. Dit besluit kan voornamelijk

beargumenteerd worden doordat de slotgracht van het Wilderkasteel voor een stuk binnen het projectgebied valt. Op alle geraadpleegde kaarten is namelijk te zien dat de oostelijke omwalling (in de vorm van een gracht) van een kasteel zich voor een stuk binnen het projectgebied vindt. Ook op een luchtfoto uit 1971 zijn nog restanten van dit kasteel te zien. Op luchtfoto's die op latere momenten genomen zijn, zijn de sporen van dit kasteel en zijn omwaling helemaal verdwenen.

Concreet kunnen we voor de verwachting van archeologische sporen/restanten het volgende stellen. Door een tekort aan bronnen hebben we voor pre-middeleeuwse periodes weinig uitsluitend over de mogelijke activiteiten op het projectgebied. Al doet de ligging van het projectgebied wel vermoeden dat dit begeerde locatie was voor steentijdbewoners. Afgaand op de CAI-vondsten in de buurt en het historisch kaartmateriaal van de regio kunnen we ook een hoge verwachting vooropstellen voor de middeleeuwse en vroegmoderne perioden. De ligging van het projectgebied bovenop de slotgracht van een gekend (reeds afgebroken) monument en vlakbij een redelijk omvangrijke middeleeuwse priorij doet vermoeden dat verder archeologisch onderzoek tot kennisvermeerdering over deze periode zal teweegbrengen, dit meer specifiek tot het aantreffen van exploitatiesporen hieraan gelinkt.

Op basis van de cartografische bronnen beschikbaar vanaf de 18e eeuw kan vastgesteld worden dat bijna het volledige gebied steeds in gebruik was als wei-en/of akkerland. Hierdoor is de negatieve impact op het eventueel aanwezige bodemarchief tot een minimum beperkt. In de jaren 1970 is de Zuunbeek, die zich vlakbij het projectgebied bevindt, echter rechtgetrokken. Recent (2020) archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat de bodem langsheen de oever van de Zuunbeek vrijwel overal is verstoord.²⁹ Ofwel werd er een significante opgevoerde laag aangebracht, waarbij een ongekende hoeveelheid grond is afgegraven, ofwel is er louter een afgraving gebeurd. Hoe dan ook is de bodem aan de zuidelijke oever van de Zuunbeek erg verstoord, waardoor enige archeologisch relevante niveaus vlakbij deze stroom niet meer intact zullen zijn. Het valt echter niet uit te sluiten dat er onder het toen opgebrachte pakket nog diepere sporen bewaard zijn gebleven. Deze conclusie betreft echter enkel de oevers vlakbij de Zuunbeek. Voor het grootste deel van het projectgebied kan dus gesteld worden dat het eventueel aanwezige bodemarchief naar alle waarschijnlijkheid nog intact is.

De beoogde werken voorzien in de aanleg van een park, het Wilderspark genaamd, waarbij centraal in het oostelijke deel vier bufferbekkens aangelegd zullen worden. De bestaande houtkant aan de oostelijke zijde zal behouden worden en hier zullen verder geen werken uitgevoerd worden. Het

---

²⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/14365>

westelijke deel zal bestaan uit een nieuwe houtkant, evenals de westelijke zijde van het oostelijke deel. Rondom de bekkens komt een integrale parkaanleg met wandelpaden, grasland, bloemenperken en oeverbeplanting. Eén bufferbekken wordt overbrugd door een vlonderbrug; even ten noorden van deze brug komen stapstenen van west naar oost door het bufferbekken. De wandelpaden worden voorzien van een half-verharding en zullen verlicht worden. In het zuiden zal het projectgebied op enkele plaatsen het niveau verhoogd worden voor de aanleg van grasheuvels. Ter afwerking worden zit-, speel- en eetmogelijkheden voorzien.

Al deze ingrepen zullen ongetwijfeld een verstorend effect hebben op het eventueel aanwezige bodemarchief: Zowel de aanplant van bomen, het afgraven van de bodem voor de bufferbekkens, de ophoging van de bodem voor de grasheuvels als de aanleg van de wandelpaden en zitbanken verstoren de bodem tot op zekere hoogte.

Een deel van het projectgebied is echter recent al het onderwerp geweest van een archeologisch onderzoek.³⁰ Aangezien het landschappelijk booronderzoek en het proefsleuvenonderzoek dat binnen het projectgebied viel slechts een zeer beperkt deel van het projectgebied besloeg, kunnen de conclusies uit deze onderzoeken zeker niet gegeneraliseerd worden naar ons hele projectgebied.

Gezien deze geplande werken en de mogelijke verstoring van het bodemarchief is het dus nog steeds noodzakelijk om voorafgaand aan de geplande werken, (de eventuele aanwezigheid van) het bodemarchief en de eventuele bodemverstoring te onderzoeken. Dit zal bepaald worden aan de hand van een landschappelijk booronderzoek. Het landschappelijk booronderzoek wordt noodzakelijk geacht om een beter beeld te krijgen van de archeologische potentie van het gebied en de bodemkundige opbouw.

Indien geen archeologisch niveau bewaard is, dan dient geen verder onderzoek te worden uitgevoerd.

Indien er een intacte bodemopbouw is met potentieel op intacte bewaarde artefactensites uit de Steentijden dan dient men verder vooronderzoek uit te voeren om dit Steentijdpotentieel in kaart te brengen. Dit wil specifiek voor dit onderzoeksgebied zeggen dat indien er een goed bewaarde B-horizont en/of E-horizont of begraven paleobodem aanwezig is, er een verwachting voor goed bewaarde steentijdsites is.

Dit vooronderzoek bestaat uit verkennende archeologische boringen, waarderend archeologische booronderzoek en/of proefputten in het kader van Steentijdonderzoek. Deze vooronderzoeken dienen te gebeuren voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek.

---

³⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/21394>

Indien er een intacte bodemopbouw is zonder potentieel op intact bewaarde artefactensites uit de Steentijden, maar het archeologisch niveau bewaard is gebleven, dient verder onderzoek plaats te vinden aan de hand van proefsleuven. Ter hoogte van de locatie waar de slotgrachten van het Wilderskasteel moeten gelegen hebben, kan dit proefsleuvenonderzoek eventueel uitgebreid worden. Als de diepte van deze slotgracht namelijk niet kan bepaald worden aan de hand van het proefsleuvenonderzoek, zullen in bepaalde zones in de proefsleuven profielputten aangelegd worden om een beter beeld te krijgen van de bodemopbouw. Mocht de grondwaterstand dit niet toelaten, zal de archeoloog op het terrein kunnen bepalen om over te gaan tot boringen.

5 Bibliografie

5.1 Archeologienota's

- Baeyens, N., Velleman, J., 2020, Zuunbeek (herprofilering en de aanleg van vistrappen) Sint-Pieters-Leeuw, RAAP archeologienota SPLZO01, Eke.
- Broeckmans, D., Juchtmans, A., 2022, Archeologische evaluatie van het bodemarchief door middel van landschappelijke boringen en proefsleuven ter hoogte van de Bergensesteenweg te Sint-Pieters-Leeuw (Vlaams-Brabant), ABO archeologische rapporten 1735, Aartselaar.
- Dockx, C., 2017, Bergensesteenweg 201, 203, 207 en 213, Sint-Pieters-Leeuw, VEC archeologienota nr. 255, Brugge.
- Ferket, R., Reyns, N., Vanhee, D., 2020, Archeologienota Sint-Pieters-Leeuw – Sportlaan 11, All-Archeo archeologisch rapport nr. 2020F175, Bornem.
- Holstein, C., 2021, Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de Bergensesteenweg te Sint-Pieters-Leeuw (provincie Vlaams-Brabant), ABO archeologische rapporten 1426, Aartselaar.

5.2 Centrale Archeologische Inventaris

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Priorij Klein Bijgaarden [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/6123> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kasteel van Wilder [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/6124> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Groot-Bijgaardenstraat II [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224127> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zuunkouter [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226977> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Sint-Pieters-Leeuw Jan Vanderstraetenstraat [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980442> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Hof te Zellick - Kasteel van Rattendaal [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/6312> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Spoorwegstraat [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982158> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kasteel De Helle [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/3276> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Bezemstraat I [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222226> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Rattendaal I [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/223035> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Rattendaal III [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/224640> (Geraadpleegd op 17-03-2022)
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Rattendaal [online]
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226004> (Geraadpleegd op 17-03-2022)

5.3 Websites

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

<https://bib.kuleuven.be>

<http://www.ngi.be>

<https://loket.onroenderfgoed.be>

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<http://www.cartesius.be>

www.geopunt.be

www.geoportaal.be

www.dov.vlaanderen.be

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 21 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 22 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 22 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 23 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 24 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 26 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 27 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 28 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 29 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 30 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret	- 33 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 35 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 36 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 37 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.....	- 39 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 40 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 41 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2000-2003.	- 42 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de meest recente luchtfoto.....	- 43 -
Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 48 -